

Vlaams
Parlement

ingediend op **634** (2015-2016) – Nr. 1
4 februari 2016 (2015-2016)

Verslag van de hoorzittingen

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Güler Turan en Karl Vanlouwe

over het Trans-Atlantisch Handels- en
Investeringsverdrag (TTIP)

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;
Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;
Rik Daems, Herman De Croo;
Tine Soens, Güler Turan;
Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Ann Soete, Sabine Vermeulen;
Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taldeman;
Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;
Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;
Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;
Christian Van Eyken.

INHOUD

I. Hoorzitting van 10 november 2015.....	4
1. Inleidende uiteenzettingen	4
1.1. Uiteenzetting van Howard Gutman	4
1.2. Uiteenzetting van Ferdi De Ville	6
1.3. Uiteenzetting van Pieter Cleppe	9
2. Vragen en opmerkingen van de leden	10
2.1. Karl Vanlouwe	10
2.2. Karim Van Overmeire	11
2.3. Herman De Croo	12
2.4. Güler Turan	12
3. Antwoorden van de sprekers	13
3.1. Howard Gutman	13
3.2. Pieter Cleppe.....	14
3.3. Ferdi De Ville.....	14
4. Bijkomende vragen en antwoorden.....	15
II. Hoorzitting van 12 januari 2016.....	16
1. Inleidende uiteenzetting van Europees commissaris Cecilia Malmström	16
2. Vragen en opmerkingen van de leden	19
2.1. Karl Vanlouwe	19
2.2. Güler Turan	19
2.3. Ward Kennes.....	20
2.4. Johan Verstreken	20
2.5. Wouter Vanbesien	20
2.6. Herman De Croo	21
2.7. Rik Daems	21
3. Antwoorden van Europees commissaris Cecilia Malmström	21
III. Hoorzitting van 26 januari 2016.....	23
1. Inleidende uiteenzettingen	23
1.1. Uiteenzetting van Mark C. Storella.....	23
1.2. Uiteenzetting van Michael Koplovsky.....	25
2. Vragen en opmerkingen van de leden	26
2.1. Herman De Croo	26
2.2. Karl Vanlouwe	26
2.3. Ward Kennes.....	27
2.4. Wouter Vanbesien	27
2.5. Güler Turan	28
3. Antwoorden van de sprekers	28
Gebruikte afkortingen	32

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed organiseerde op 10 november 2015, 12 januari 2016 en 26 januari 2016 hoorzittingen over het Trans-Atlantisch Handels- en Investeringsverdrag (TTIP).

Over dit onderwerp vonden ook al hoorzittingen plaats op 16 juni en 1 juli 2015 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 464/1).

I. Hoorzitting van 10 november 2015

1. Inleidende uiteenzettingen

1.1. Uiteenzetting van Howard Gutman

Howard Gutman, gewezen VS-ambassadeur in België en managing director van de Gutman Group, verklaart het een voorrecht om hier te mogen spreken over een belangrijke kwestie voor het land waar hij tot 2013 Amerikaans ambassadeur was. Hij verblijft nog ongeveer een week per maand in België en heeft hier zitting in enkele raden van bestuur, onder meer van Exmar en bij een Amerikaanse vastgoedgroep, die voornamelijk in handen is van Ageas. Hij is voorts consultant voor bedrijven in de VS, België en elders over Europese, Amerikaanse en Midden-Oostenkwesties, inclusief handel. Hij geeft ook lezingen en introduceert en helpt Belgen en Amerikanen bij investeringen en deals.

Als fan van zowel België/Vlaanderen als de VS, ziet hij een win-win voor beide landen. Toch moeten zowel de federale als de Vlaamse ministers en parlementen waakzaam zijn en hun belangen beschermen, anders dreigen ze de winsten die aan hun dorpel staan, te verliezen. Zowel de Europeanen als de Amerikanen zijn in deze welmenend, toch ziet het er momenteel niet uit dat de Verenigde Staten of Europa wat meest in belang is voor België voor ogen hebben. België en Vlaanderen zullen dus voor zichzelf moeten opkomen.

Europa en Amerika onderhandelen momenteel over een handelsakkoord, het TTIP genaamd. In de huidige steeds kleiner wordende wereld zouden Europese en Amerikaanse bedrijven erdoor toegang krijgen tot de gecombineerde markt van meer dan 800 miljoen mensen. In handelsakkoorden wint en verliest elke partij wat. De Verenigde Staten staan sterk in de goederenproductie, gezien het feit dat er al vele jaren aan fracking wordt gedaan wat het een voordeel oplevert in energie- en arbeidskosten. Zo kost het vandaag, zonder rekening te houden met de invoertarieven, minder om een Mercedes Benz te maken in Tuscaloosa, Alabama en hem te vershippen naar het Duitse Stuttgart, de thuisstad van Mercedes, dan om hem daar te maken en te leveren. Als de tarieven hier verdwijnen, zal dat in het voordeel zijn van de VS. Europa zal op andere vlakken winnen door de vrije toegang tot de grotere afzetmarkt, bijvoorbeeld voor geografische oorsprongsproducten als champagne.

De kwestie is dus fair te zijn tegenover alle partijen en compromissen te aanvaarden, zowel verliezen als winsten, waar de markt ze dicteert. Daarvoor moeten de onderhandelaars gaan voor wat haalbaar is en dat niet verwarren met het onmogelijke. Om een win-win te bereiken, moeten ze fair zijn maar ook strategisch. Als de fabricage-industrie nadelen ondervindt, zal het TTIP voordelen betekenen in andere domeinen waar Vlaanderen en België sterk staan, en momenteel geschaad worden door protectionistische wetgeving. Het toeval wil dat net in het baggeren, waar Vlaanderen, België en Nederland de wereldmarkt domineren, een overeenkomst tussen de VS en Europa het meest haalbaar is, net omdat het nog meer in het belang is van de Verenigde Staten om de markt in dat gebied open te breken. Baggeren is de ware win-win van het handelsakkoord, het laaghangende fruit.

De voornaamste taak van een ambassadeur is investeringen naar de VS halen, dus bedrijven overtuigen om een vestiging te openen in de Verenigde Staten. Een afdeling van het handelsministerie, SelectUSA, houdt zich daar ook uitsluitend mee bezig. De visumregels zorgen ervoor dat elke routinearbeider – loodgieter, schrijnwerker, schilder enzovoort – Amerikaans is. Extra werk in België én in de Verenigde Staten, een echte win-win dus. Bij een handelsovereenkomst is elke regel die een bedrijf verhindert om zich in de Verenigde Staten te vestigen, het laaghangende fruit.

Buitenlandse constructiebedrijven mogen tunnels graven op het Amerikaanse vasteland, maar niet buitengaats. Dat is het gevolg van de protectionistische Joneswet, bedoeld om de maritieme industrie te beschermen zodat de Verenigde Staten steeds over een zeevloot kunnen beschikken. Om in de kustwateren van de VS te mogen opereren, moet een bedrijf in Amerikaanse handen zijn en met Amerikaanse schepen en 75 percent Amerikaanse werknemers werken. Om de zoveel jaren betaalt een Nederlands of Belgisch baggerbedrijf een advocatenkantoor grote bedragen om de Joneswet te onderzoeken, de conclusie is steeds dat die regelgeving onaantastbaar is. Nochtans is het gewoon een gigantisch misverstand. Telkens een Europeaan vraagt om de wet aan te passen, komen de Amerikaanse defensie en de vakbonden er tegen in het gareel, terwijl de wet bedoeld is om de scheepvaart in de kustwateren te beschermen. Ze moet ervoor zorgen dat de vracht- en passagiersvaart in de Amerikaanse kustwateren voorbehouden blijft voor Amerikanen. Geen enkel Europees bedrijf wil echter ferry's overnemen of pakketjes vershippen, het zijn constructiebedrijven die graven of tunnels bouwen en daarvoor over specifieke technologie beschikken.

De VS-kustwacht werd gevraagd of een buitenlands schip afval mocht transporteren via kustwateren naar stortplaatsen. Die oordeelde dat de Joneswet ook gold voor waardeloos materiaal. Enkele jaren later zei een ander genie van de kustwacht dat ook het vervoeren van zand van de bodem onder de Joneswet viel. Een Europeaan mag een windturbine bouwen in de kustwateren als dat met een heipalenmachine gebeurt, omdat die geen zand transporteert. Als het zand echter weggeblazen wordt om een gat te maken, gaat het in tegen de Joneswet. Een andere uitspraak stelde dat of een Europees bedrijf kabel kon trekken in Amerikaanse kustwateren, afhankelijk is van hoe het zand valt bij het graven van de gleuf.

Eigenlijk hebben de Europese bedrijven al die tijd de zaak verkeerd aangepakt. Ze hadden duidelijk moeten maken dat ze niet geïnteresseerd waren in de scheepvaart in kustwateren, maar dat ze enkel wilden bouwen of baggeren. Dat ze dus enkel een kleine verandering nodig hebben aan de waardelozematerialenformulering van de Joneswet. De andere mogelijk hinderlijke clausules vallen op een andere manier te omzeilen. Zo kunnen lokale arbeidskrachten worden aangeworven voor de meer algemene taken (75 percent), ingenieurs en bedrijfsleiders kunnen uiteraard wel buitenlands zijn. In zijn zoektocht of Amerikaanse scheepbouwers tegen buitenlandse baggerschepen waren, ontdekte de spreker dat er in Amerika geen baggerschepen gebouwd worden, dus ook de clausule dat de schepen Amerikaans moeten zijn, komt te vervallen.

Vrije baggerexploitatie zou in het belang zijn van Vlaanderen – het zou om 2 miljard dollar per jaar gaan – maar nog veel meer in het voordeel van de Verenigde Staten omdat er onvoldoende Amerikaanse baggerbedrijven zijn voor de noodzakelijke werken. Na het uitdiepen van het Panamakanaal, het zogenaamde Panamax-project, moeten ook de Amerikaanse havens uitgediept worden. Zo moet de haven van Jacksonville, om zijn activiteiten te kunnen voortzetten, 650 miljoen dollar uitgeven waarvan 500 miljoen dollar voor baggerkosten. Naar schatting zou het maar 250 miljoen dollar kosten als de Europeanen baggeren. Jacksonville kan zich geen 650 miljoen dollar veroorloven, maar wel 400 miljoen dollar, dus is het van wezenlijk belang dat de Europeanen mogen komen baggeren.

Howard Gutman en een compagnon legden de hele kwestie uit aan de Europese en Amerikaanse onderhandelaars, maar ook aan de Amerikaanse vakbonden, die niet tegen zijn, de producenten en de chemiesector. Toch is het nodig dat hij ook naar het Vlaams Parlement komt, net omdat het onderhandelingsstelsel wat mank loopt. Het is zelfs nog niet ter sprake gekomen. Volgens de Amerikanen omdat Europa er nog niet om gevraagd heeft, maar ook omdat voor elke 'toegeving' een tegenprestatie verwacht wordt. Het motief van de Europeanen is dat het de grote landen niet interesseert en dat België en Nederland er nog niet hard genoeg op aangedrongen hebben. Wat de Europese onderhandelaars wel ter sprake brachten is een deel van de scheepvaart, cabotage genaamd, wat ze zeker niet zullen halen gezien de Joneswet. Howard Gutman heeft dat in België ondertussen besproken met de federale ministers van Buitenlandse Zaken en van Economie, de Vlaamse minister-president en nu met het Vlaams Parlement. Het komt erop aan de onderhandelaars te overtuigen om zaken te vragen die haalbaar zijn, zoals de aanpassing van de Joneswet. De spreker toont tot slot een animatiefilmpje ter illustratie.

1.2. Uiteenzetting van Ferdi De Ville

Ferdi De Ville, professor vakgroep Politieke Wetenschappen UGent, heeft uit het verslag van de vorige hoorzittingen begrepen dat de commissie het verhitte, gepolariseerde debat over TTIP naar een meer sereen en op feiten gebaseerd niveau wil halen. Hij deelt die ambitie en baseert zijn presentatie op zijn boek 'TTIP: The Truth about the Transatlantic Trade and Investment Partnership' dat ongeveer een maand geleden verscheen. De titel is uiteraard een knipoog, het verdrag is immers nog niet gesloten en dus kan er nog niet dé waarheid over gezegd worden. Wel is het mogelijk enkele als/dan-redeneringen te maken, dus na te gaan welke de waarschijnlijke gevolgen zijn van bepaalde bepalingen. Hij zal dan ook vier aannames, twee van voorstanders en twee van tegenstanders, analyseren.

De voorstanders zeggen dat het TTIP voor significante groei en jobcreatie zal zorgen en dat TTIP de EU en de VS zullen toelaten de (westerse) wereldstandaarden voor de globalisering van de 21ste eeuw te zetten. De tegenstanders zeggen dat TTIP zal leiden tot een verlaging van de Europese standaarden voor de bescherming van het milieu, de gezondheid, de consumenten en de sociale aspecten en dat het een bedreiging betekent voor de democratie, de regelgevende soevereiniteit of prerogatieven van parlementen. De spreker zal de waarschijnlijkheid van die vier claims testen aan wat bekend is over TTIP. Cruciaal daarvoor is te kunnen beoordelen hoe men met het verdrag de verschillende regels in de EU en de VS, zowel de huidige als de toekomstige, denkt weg te werken en/of te vermijden.

Structuur van het akkoord

Het TTIP omvat eigenlijk drie akkoorden. Het eerste is een klassiek handelsakkoord over de markttoegang, de liberalisering van goederen en diensten. Daarbij zijn tariefpieken relevant. De overheidsaankoopmarkt in de VS is heel belangrijk voor de EU. Het volgende onderdeel zijn flankerende regels over globalisering, die niet rechtstreeks te maken hebben met handel en investeringen. Veruit de belangrijkste pijler is echter de regelgevende samenwerking, soms ook regelgevende convergentie genoemd, bedoeld om verschillen weg te werken en mechanismen op te zetten die verschillende regels in de toekomst minder waarschijnlijk maken.

Regelgeving veruit belangrijkste

De EC maakte een impactanalyse op basis van enkele studies, bij het CEPR te Londen en bij Ecorys in Nederland. Volgens die studies, waar ook kritiek op te geven is, zou het TTIP de EU tegen 2027 tot 120 miljard euro kunnen opleveren of een half percent toevoegen aan het Europese bbp. Twee derde tot drie vierde van die economische voordelen in het meest ambitieuze scenario komen van het

wegwerken van niet-tarifaire barrières, dus van verschillen in regelgeving. De onderzoekspremisse is dat voor elke sector de helft van de verschillen in regelgeving tussen de EU en de VS die kunnen weggewerkt worden met een handelsakkoord, ook echt weggewerkt worden. Voor professor De Ville is dat wel een heel ambitieuze en optimistische assumptie.

Scope belangrijk omwille van interactie-effecten

De studies gaan er daarnaast vanuit dat het wegwerken van verschillen in regelgeving, niet-tarifaire barrières, significante interactie-effecten heeft. Zonder die kettingreactie-effecten, dus als enkel de voordelen per sector opgeteld worden, geeft dat slechts een derde van de verwachte effecten van gecumuleerde, economiebrede resultaten. Onderzoekers veronderstellen immers dat barrières wegwerken voor een bepaalde sector, bijvoorbeeld de chemie, ook effecten heeft voor alle achterliggende industrieën, die gebruikmaken van chemicaliën, zoals de cosmetica of de plasticindustrie. Als er dus in één sector niet in geslaagd wordt de barrières weg te werken, dalen de voordelen van het TTIP disproportioneel.

Onderhandelaars hebben toegegeven dat dit voor enkele sectoren niet zal kunnen. Zo heeft de Europese Commissie al moeten erkennen dat voor de chemiesector de Europese REACH en de TSCA te ver uit elkaar liggen. De verschillen zullen daar blijven bestaan. Dat geldt ook voor voedselveiligheidsstandaarden voor chloorkippen, hormonenvlees, ggo's. Naarmate de scope van TTIP wordt verkleind, dalen de verwachte voordelen exponentieel.

Verschillen tussen manieren van regelgevende convergentie

Of de rest van de wereld de trans-Atlantische standaarden van TTIP zal overnemen en of de Europese standaarden zullen verlagen, zal afhangen van hoe de bestaande verschillen in regelgeving weggewerkt zullen worden. Dat kan namelijk op veel manieren, de spreker geeft de voornaamste. De eerste is harmonisering, waarbij de VS en de EU dezelfde standaard toepassen voor een product. Het kan door wederzijdse erkenning van de regels als gelijkwaardig. Dat kan erga omnes, wat betekent dat ook bedrijven in de rest van de wereld de voordelen ervan kunnen genieten. Een Indische autoproducent bijvoorbeeld kan dan, eens hij een Amerikaanse goedkeuring heeft gekregen, automatisch zijn auto's in Europa verkopen. Bij bilaterale wederzijdse erkenning worden de voordelen beperkt tot producenten gevestigd op het grondgebied van beide partijen. Voorts kunnen beide onderhandelende partijen ook erkennen dat de manier waarop regels getest worden, gelijkwaardig is. Dergelijke conformiteitsbeoordeling betekent dat een Europees product in Europa volgens Amerikaanse regels kan worden getest waarop het niet meer in Amerika hoeft te gebeuren.

Harmonisering zou kunnen naar boven toe gebeuren, door de meest ambitieuze regel te laten gelden voor beide gebieden. Dat zou ertoe leiden dat aan beide zijden standaarden verhoogd worden. Dat geeft eveneens een wortel aan bedrijven in de rest van de wereld om zich aan te passen aan die éne trans-Atlantische standaard en zo toegang te krijgen tot de markt van 800 miljoen consumenten. In dit geval klopt dus de claim van de voorstanders, niet die van de tegenstanders.

Uit elke literatuur blijkt dat bij wederzijdse erkenning van standaarden, het risico bestaat op een neerwaartse spiraal. Beide regels blijven dan immers bestaan en bedrijven krijgen de kans om zich te vestigen in die entiteit waar de aanpassingskosten het laagst zijn. Dat kan vermeden worden door enkel regels te erkennen waarvan klaar en duidelijk vast te stellen is dat ze gelijkwaardig zijn. Dat is niet alleen moeilijk, maar ook moeilijk op democratische wijze vast te stellen. Als de wederzijdse erkenning erga omnes gebeurt, worden bedrijven elders in de wereld gestimuleerd om zich aan te passen, omdat ze met een certificaat dat bewijst

dat ze in orde zijn met de regels van de ene markt ook toegang krijgen tot de andere markt. Bij bilaterale wederzijdse erkenning is er geen stimulans voor bedrijven in de rest van de wereld. Een wederzijdse erkenning van conformiteitsbeoordelingen heeft nauwelijks impact op standaarden in de EU of de VS, noch op wereldstandaarden. Het is slechts een, weliswaar beperkte, kostenbesparing voor bedrijven die willen exporteren naar de andere verdragspartner.

Uit documenten van en contacten met de EC leert de spreker dat de onderhandelaars vooral inzetten op bilaterale wederzijdse erkenningen, dat draagt trouwens de voorkeur van het bedrijfsleven aan beide zijden weg. De methode hangt wel wat van sector tot sector af. Bilaterale wederzijdse erkenningen houden wel het risico in van een race to the bottom (nivellering naar beneden) en geven geen stimulansen voor bedrijven in de rest van de wereld. Ze zullen dus niet leiden tot ambitieuze globale standaarden zoals de voorstanders soms betogen.

Horizontale regelgevende disciplines

Het TTIP wil ook enkele regels of disciplines opleggen en organen oprichten die het minder waarschijnlijk maken dat de EU en de VS in de toekomst verschillende regels aanvaarden. Vooreerst door discipline bij het ontwikkelen van regelgeving op te leggen aan regulatoren aan beide zijden, namelijk transparantie, stakeholderconsultatie en impactanalyse. Regulatoren aan beide zijden worden dus verplicht van bij het begin van nieuwe regels de informatie publiek te maken of minstens aan de andere zijde over te maken. Belanghebbenden kunnen daar dan in een vroeg stadium commentaar op geven, waarop de regulatoren in ieder geval dienen te repliceren. Een tweede belangrijk aspect, wat vooral aan Europese zijde een verandering betekent, is dat bij impactanalyses over nieuwe regelgeving meer expliciet rekening moet worden gehouden met de invloed ervan op handel en investeringen van de overzijde.

Met het oog op de samenwerking komt er een orgaan, de Regulatory Cooperation Body, dat geen vetorecht maar wel een zekere agendabepalende macht zal hebben. In dat orgaan zullen regulatoren en handelbeleidsmedewerkers van beide zijden geregeld samenkomen om afspraken te maken over de prioriteiten van de regelgeving in het daaropvolgende jaar. Overheden aan beide zijden krijgen daarenboven het recht om bij elke stap in de besluitvormingsprocedure over nieuwe regelgeving overleg te vragen, maar geen vetorecht. Dat laatste geldt ook voor niet-centrale niveaus, dus voor Vlaanderen bijvoorbeeld. Het einde van de democratie of van de soevereiniteit van parlementen, zoals de tegenstanders claimen, betekent dit zeker niet. Wel zullen in besluitvormingsprocessen over regelgeving, op een subtiele manier bepaalde commerciële overwegingen sterker gaan doorwegen dan andere overwegingen zoals milieu, gezondheid, consumenten- en sociale bescherming.

Besluit

De voor- en nadelen van het TTIP zijn onzeker, afhankelijk van de uitwerking. Daarom is het belangrijk dat de vertegenwoordigers van het volk, de parlementen, volgen wat er in elk van de domeinen gebeurt en er ook een standpunt over innemen. Dat dient snel te gebeuren, want de echte onderhandelingen moeten nog starten. Het zal veel moeilijker zijn om op het einde van de rit nog veranderingen te forceren.

De spreker vat zijn betoog als volgt samen. Hoe kleiner de scope van het TTIP wordt, hoe kleiner ook de baten. Ze dalen disproportioneel met elke sector die eruit gehaald wordt. Het TTIP zal enkel bij harmonisering, bij voorkeur opwaartse, ambitieuze wereldstandaarden zetten. Bij wederzijdse erkenning is er altijd een zeker risico op een race to the bottom. De horizontale afspraken en samenwerkings-

organen zullen niet meteen de democratie onderuit halen, maar op subtiele wijze wel meer gewicht geven aan commerciële overwegingen in de besluitvorming.

1.3. Uiteenzetting van Pieter Cleppe

Pieter Cleppe vertegenwoordigt in Brussel Open Europe. Dat is een van oorsprong Britse denktank, met als doelstellingen de EU te hervormen naar de oorspronkelijke ideeën van handelssamenwerking en het wegwerken van handelsbelemmeringen. Open Europe is dan ook voorstander van het afbouwen van protectionisme tegenover landen buiten de EU. Aan het TTIP ziet hij grosso modo drie elementen: douanetarieven wegwerken, regels coherenter maken en een clausule tegen toekomstig protectionisme invoeren. Zo zal een land nog altijd vrij beleid kunnen voeren: Frankrijk kan bijvoorbeeld nog altijd sigaretten verbieden, maar niet alleen de Amerikaanse sigaretten.

Dat het TTIP tot banenverlies zal leiden, klopt gedeeltelijk. Vrijhandel heeft echter bewezen, ondanks reële groeipijnen, altijd een goede zaak te zijn met onder meer nettobanenwinst. Het CEPR besluit dat bij TTIP de lonen voor laaggeschoolden met een half percent zouden stijgen. In vergelijking met andere handelsakkoorden zou er minder disruptie zijn. Groot banenverlies bij aanvang, wat er soms wel is, is er dus niet bij dit handelsakkoord. Volgens de spreker is dat omdat de douanetarieven, het belangrijkste onderdeel van het akkoord, al relatief laag zijn, volgens sommige berekeningen gemiddeld slechts 1 tot 3 percent. Hij haalt toch enkele uitschieters aan. Europese consumenten betalen momenteel voor Amerikaanse fietsen 14 tot 15 percent. Europese producenten van fietsen betalen 11 percent extra om naar de VS te kunnen exporteren. In de auto-industrie zijn de heffingen gelijkaardig, consumenten betalen bijvoorbeeld 10 percent invoerheffingen voor een Tesla. Ook voor de groene economie is het wegwerken van het douanetarief dus een goede zaak. Voor de export van pick-ups en commercial vans (halfzware vrachtwagens) betalen Europese producenten tot 25 percent. Quick-Step betaalt tot 8 percent voor de export van parket, Domo-textiel tot 40 percent voor zijn producten.

Het zogenaamde ISDS-systeem, waardoor er bij een dispuut private arbitrage-rechters ingeschakeld worden, bestaat al sinds de jaren vijftig. Het heeft er helemaal niet voor gezorgd dat er regels aangepast werden, zoals gevreesd wordt. Staten moeten daardoor soms wel een compensatie betalen. Dat armere landen als Roemenië die grote boetes niet kunnen betalen, is maar een deel van het verhaal. Investeerders zullen, als ze moeten rekenen op zwakke rechtbanken in het land zelf, minder geneigd zijn om grote investeringen te doen. Het systeem heeft trouwens net bewezen minder in het voordeel te zijn van de sterkere landen. Ten gevolge van de hetze heeft de Duitse SPD ervoor kunnen zorgen dat de Europese Commissie een alternatief systeem heeft voorgesteld, het Investment Court System (ICS). TTIP is perfect mogelijk zonder ISDS, maar volgens de spreker zal dat uiteindelijk in het nadeel zijn van de zwakkere landen. In gelijkaardige systemen als het ICS kan het tot 20 miljoen euro kosten om een zaak aanhangig te maken. Het systeem is volgens de spreker wat een paniecreactie om TTIP alsnog te redden. De VS staan er niet om te springen, maar willen liever het ISDS-mechanisme behouden, al is dat niet perfect. Volgens voorstanders van TTIP is het beter om het ISDS-mechanisme, dat inderdaad wel heel zware boetes oplegde aan staten, bij te sturen.

Het is correct dat TTIP discriminatie wil vermijden door de regels te harmoniseren. De kans dat de regels gelijk worden is klein. Zo zijn de VS helemaal niet happig om hun boekhoudkundige regels te wijzigen. Binnen de VS ziet men het TTIP als een band met Europa tegen China. Het TPP-verdrag is dan weer een poging tot samenwerking met Azië tegen China. De spreker betreurt die protectionistische instelling die vooral bij de republieken opgang maakt. Sommige Europeanen redeneren dan weer dat via het TTIP door Europa en de VS uitgedokterde regels aan de wereld kunnen worden opgelegd. Dat is niet alleen vrij naïef, het zou ook

geen goede zaak zijn. Een dergelijk star regelgevend kader zou het moeilijk maken om aan te passen aan nieuwe situaties. De Belgische taxiwetgeving bijvoorbeeld is verouderd, maar kan op landelijk niveau aangepast worden om disruptieve technologieën toe te laten. Als die regels echter gelijk moeten zijn voor Europa en de Verenigde Staten, of misschien zelfs ruimer, dan wordt het nog veel moeilijker om ze aan te passen. Beide motieven zijn dus verkeerd om TTIP te steunen of te bestrijden. Het TTIP wordt vooral door de rechterzijde als een verlies aan soevereiniteit en dus als gevaarlijk beschouwd, maar de kans op grote harmoniseringen is klein. Zelfs in Europa, waar twee derde van de impact van de regelgeving afkomstig is van het Europese niveau, zijn er enorme verschillen in regelgeving tussen de landen. Dat het TTIP de nationale democratie zou ondermijnen, wordt door geen enkel feit gestaafd.

Als er dan toch wederzijdse erkenning komt, is het niet gezegd dat het automatisch tot een race to the bottom zal leiden. Het kan soms ook de andere richting uitgaan. In de Europese context zijn er bijvoorbeeld door het aandringen van het Verenigd Koninkrijk en Zweden net strengere kapitaalstandaarden voor banken aangenomen. Landen in een gemeenschappelijke ruimte leren ook van elkaars regels. Zo wordt de taks op Airbnb in Amsterdam met veel belangstelling door andere landen gevolgd. Gezien het al zo moeilijk is om op Europees niveau tot gelijke regels te komen, lijkt het weinig waarschijnlijk dat er door het TTIP meer regelgevende samenwerking zal komen.

Het TTIP zal dus eerder draaien om lagere douanetarieven en het inschrijven van antidiscriminatiebepalingen. Het is een vrijhandelsakkoord en een groot deel van het politieke spectrum is geen voorstander van vrije handel. Wat nog meer tegenstand opwekt is dat het akkoord gesloten wordt met de VS. De linkse Italiaanse regering is daarentegen net een grote voorstander van het TTIP om economische redenen. De Italiaanse economie is gekrompen sinds het land toetrad tot de euro en de Italiaanse bedrijven zien heel wat voordelen voor hun export in TTIP. Ook voor België, dat 85 percent van zijn bbp baseert op export, kan het, zeker voor de auto-industrie, grote voordelen hebben dat de douanetarieven dalen. De spreker betreurt dan ook de tegenstand uit Wallonië en de Duitstalige Gemeenschap, vaak gebaseerd op de vrees voor nivellering van regels.

Handelsverdragen worden vaak gebruikt door lobbyisten om regels in te voeren die op nationaal niveau minder gemakkelijk te veranderen zijn. De spreker geeft het voorbeeld van het ACTA dat verworpen is door het Europees Parlement. IP-standaarden moeten volgens hem niet in een handelsovereenkomst maar apart onderhandeld worden. Beide zaken moeten strikt gescheiden worden gehouden.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

2.1. Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe weet dat het debat over TTIP soms sloganesk gevoerd wordt, bij manifestaties of in lokale resoluties over TTIP-vrije zones bijvoorbeeld. Het is goed dat het parlement daarom een debat gebaseerd op feiten houdt. Hij merkt ook een verschillende houding in Vlaanderen en Wallonië, wat al een impact heeft gehad op een Belgisch standpunt bij de Europese Commissie. De VS en de EU zijn elkaars belangrijkste handelspartners die allebei in tijden van groeivertraging, zelfs bij een andere belangrijke partner China, een economische groei kennen.

De VS zijn de belangrijkste exportbestemming voor Vlaanderen. Vorig jaar steeg die export met maar liefst 9 percent. De wereldeconomie staat intussen niet stil. De VS ondertekenden al het TPP met elf andere landen, samen goed voor 40 percent van de wereldeconomie. Deze feiten zijn illustratief voor het belang van het handelsakkoord.

De export naar de VS mag dan wel stijgen, de Vlaamse bedrijven en kmo's worden nog steeds met een hele reeks handelsbelemmeringen geconfronteerd, zowel op tarifair als niet-tarifair vlak. In de beleidsbrief Buitenlands Beleid van minister-president Bourgeois komt die zorg terecht uitvoerig aan bod. Een akkoord kan de Vlaamse bedrijven en economie de nodige zuurstof geven. Uiteraard moet er ook oog zijn voor mogelijke negatieve gevolgen op de bescherming van werknemers, milieu, consumenten, cultuur, diensten enzovoort en uiteraard kan er niet geraakt worden aan het recht van overheden om te blijven reguleren. Dat zijn ook de uitgangspunten van de motie die op 11 februari 2015 werd aangenomen (*Parl. St. VI.Parl. 2014-15, nr. 225/2*) en die door de Vlaamse Regering in debatten al meermaals bevestigd zijn. In juni 2013 heeft België trouwens een mandaat gegeven aan de Europese Commissie waarin bepaalde excepties bepaald zijn. De N-VA heeft samen met de andere meerderheidspartijen het initiatief genomen voor een voorstel van resolutie met concrete aanbevelingen (*Parl. St. VI.Parl. 2015-16, nr. 558/1*).

Zoals gewezen ambassadeur Gutman zegde, betekent een goed TTIP een win-win-situatie, voor de Vlaamse én Amerikaanse consumenten en bedrijven. Vrijhandel zorgt immers voor meer, betere en goedkopere producten. Vlaanderen heeft altijd een open exportgerichte economie gekend. Het TTIP kan ervoor zorgen dat Vlaamse bedrijven, onder meer de gerenommeerde baggerbedrijven, toegang krijgen tot de Amerikaanse markt.

Sommigen voeren aan dat het akkoord op maat zou zijn van grote bedrijven, terwijl Vlaanderen een kmo-land is. De spreker informeert naar de impact, de kansen en bedreigingen van het akkoord voor Vlaamse kmo's. Wat zijn de mogelijke gevolgen voor de Vlaamse en Europese economie en voor de consumenten als de onderhandelingen niet zouden slagen? Is het Belgische mandaat aan de Europese Commissie voldoende sluitend ter bescherming van milieu- en consumentnormen?

De heer Cleppe wees erop dat de Europese Commissie het ICS heeft voorgesteld in vervanging van het gecontesteerde ISDS. Dat zou een geheel nieuw rechtssysteem zijn met benoemde rechters, een procedure in eerste aanleg en een beroeps-procedure. Arbitrage met zogenaamde private rechters is volledig geregeld in het Belgisch Gerechtelijk Wetboek. Is het ICS een beter systeem om de kritiek te weerleggen?

Vrijhandel kan ervoor zorgen dat er banen sneuvelen. In hoeverre wordt dat gecompenseerd in andere sectoren? Kunnen de sprekers daar enkele voorbeelden van geven?

2.2. Karim Van Overmeire

Karim Van Overmeire bestempelt de discussie als zeer geïdeologiseerd en zeer omvattend. De uiterst verschillende interpretaties in de hoorzittingen maken het als politiek-intellectuele discussie bijzonder interessant. De heer Gutman zegde heel terecht dat elk akkoord voor beide partijen voordelen en dus ook nadelen heeft. Hij gaf twee voorbeelden: voor de auto-industrie ligt het voordeel bij de Amerikanen, voor het baggeren bij de Vlamingen. De twee andere sprekers zien echter voordelen voor de Europese auto-industrie. Hoe verklaren ze die verschillende interpretatie?

Inzake baggeren vormt Vlaanderen samen met enkele Nederlandse bedrijven de absolute wereldtop. Als schepen van Aalst, op wiens grondgebied een belangrijk baggerbedrijf gevestigd is, draagt hij die industrie een warm hart toe. Het effect ervan op de Vlaamse werkgelegenheid, waar op schepen soms tot 80 percent van de bemanning een andere nationaliteit heeft, is echter veel kleiner dan dat van de auto-industrie. Hij zou dan ook graag een overzicht hebben van de effecten van het

TTIP op de andere grote sectoren. In zoverre dat te voorspellen valt uiteraard, zelfs zonder TTIP valt de economische evolutie immers moeilijk te voorspellen.

Van Howard Gutman wenst de spreker te vernemen waarom de veranderingen voor de baggerindustrie gekoppeld moeten worden aan het onzekere TTIP als zowel de Amerikaanse industrie, de havens, defensie als de vakbonden van het wederzijdse belang ervan overtuigd zijn. De werken zijn dringend en de havens zitten ervoor op de knowhow van de Belgische en Nederlandse bedrijven te wachten. Tot slot informeert hij of een akkoord tussen de Verenigde Staten en Europa die handelszone dan genoeg soortelijk gewicht geeft om de competitie met China aan te gaan. Pieter Cleppe heeft een duidelijke mening over dergelijke competitie geformuleerd, maar hoe zien de andere sprekers dat? Zal het überhaupt mogelijk zijn om standaarden van de Chinezen af te dwingen?

2.3. Herman De Croo

Herman De Croo informeert naar de impact van het goedgekeurde TPP. China en Taiwan maken daar geen deel van uit, wel belangrijke economieën uit Latijns-Amerika, Japan en de Verenigde Staten. Is de manier waarop de problemen die daartoe overwonnen zijn, een inspiratiebron? Hoe ziet de geschillenprocedure in dat akkoord eruit? Zijn de resultaten van dat akkoord hoopgevend zowel op economische resultaten als standaarden? Of is het een tussenschot dat zich met deze economieën heeft ingelaten? De spreker noemt zich, zo aan enkele voorwaarden voldaan is, een grote voorstander van TTIP. Als Europa afzijdig blijft van de wereld-economie zou het een begin van 'softenonisering' ondergaan.

2.4. Güler Turan

Het enthousiaste maar exclusief op de baggerindustrie gerichte pleidooi van Howard Gutman verontrust *Güler Turan*. Als de Amerikanen de Europese baggerbedrijven zo nodig hebben, waarom passen ze dan niet gewoon hun eigen wetgeving aan? Waarom hebben ze dan per se TTIP nodig? En als de aanpassing van een wet in Amerika al zo stroef verloopt, hoe zal het dan gaan voor het oprichten van een regulatory commission voor gezamenlijke reglementeringen?

Wat zal er overblijven van de soevereiniteit van de parlementen? Als ze een beslissing nemen die volgens een bedrijf ingaat tegen de vrije handel met Amerika, zullen ze zich tot het ICS kunnen wenden. Dat legt dan toch de werkzaamheden van een parlement lam? Een parlamentslid wil in ieder geval zijn land niet veroordelen tot een monsterboete. Waarom volstaan de rechtbanken van koophandel niet voor dergelijke handelsgeschillen?

Eenvoudige handelsakkoorden dragen de goedkeuring van de spreekster weg, maar het TTIP is veel meer dan dat. Ze vreest dat het niet om een win-win zal gaan, maar om één stap voorwaarts en drie achterwaarts voor Europa op het vlak van milieu, gezondheid en voedselveisen. Zoals professor De Ville aangaf is de harmonisering van de regels weinig waarschijnlijk en zal het allicht bij wederzijdse erkenningen blijven.

Vlaanderen verliest zijn auto-industrie, maar de sprekers geven een tegengesteld oordeel over de invloed van het TTIP hierop. Hoe zit het dan precies? Of er economische groei voorspeld wordt, dan wel verlies, hangt af van de econometrische gegevens of het model, maar ook van de sectoren waar nog over wordt onderhandeld. Ze maakt zich geen zorgen over een aanpassing aan de tarieven, wel over een aanpassing van de reglementen. Kan de economie tegen 2027 ook niet groeien met 0,5 percent zonder TTIP? Ze heeft Pieter Cleppe leren kennen als een euroscepticus. Hij gelooft niet in Europa, maar hij wil nu wel gebruikmaken van

Europa om vrijhandel te verkrijgen. Hoe zullen de Vlaamse kmo's profiteren van het TTIP?

Tot slot zegt de spreekster aan de leden van de meerderheid dat ze met interesse uitkijkt naar hun voorstel van resolutie, maar dat ze niet begrijpt waarom er niet op de hoorzittingen werd gewacht alvorens een tekst in te dienen. Het voorstel van resolutie van sp.a vormde de aanleiding voor deze hoorzittingen.

3. Antwoorden van de sprekers

3.1. Howard Gutman

Howard Gutman legt uit waarom de baggerkwestie uniek is. Hoewel de overeenkomst eenvoudig is en belangrijk voor België en Vlaanderen, wordt zij op dit moment noch door Europa noch door de VS aangepakt. Tenzij het Vlaams en het Waals Parlement en de Belgische en Nederlandse regering van zich laten horen, wordt een eenvoudige win-win over het hoofd gezien. Hij is naar deze commissie gekomen om te zeggen dat zij het verschil kan maken.

Hij ontkent dat hij de zaak wil rekken. Deed hij dat toen hij voor de Amerikaanse overheid werkte? Experts beweren dat het honderd jaar oude probleem van het verbod op Europese vaart en baggerschepen in de VS onoplosbaar is omdat de Jones Act de kern uitmaakt van de VS-opvatting, maar volgens de spreker praat men naast elkaar. Het gaat niet om de Jones Act als dusdanig. Die kan gered worden. Hij erkent dat het verkeerd is dat een protectionistische regeling een handelsverdrag overleeft, maar het gaat hier om politieke haalbaarheid. Hij is ervan overtuigd dat dit geregeld kan worden zonder de Amerikaanse scheepvaart-industrie, kustvaart of handelsvloot te bedreigen, en wel door duidelijk te maken dat men de Jones Act niet wil aanvallen, maar hij stelt vast dat niemand om een dergelijke regeling vraagt.

TTIP is goed voor iedereen, voor de VS en voor Europa, behalve misschien voor een vijftal Amerikaanse bedrijfseigenaars, maar zelfs die kunnen hun zakencijfer verhogen door allianties te sluiten met Europese baggerbedrijven. Er zijn geen verliezers. Hij werkt eraan om deze bepaling hoe dan ook te veranderen, met of zonder TTIP. De nieuwe regeling moet er in elk geval een onderdeel van vormen maar zij moet er liefst morgen al komen, terwijl het TTIP misschien nog drie jaar aansleept. De haven van Jacksonville kan niet blijven wachten op uitbaggering en kan een besparing van 250 miljoen dollar goed gebruiken, net zoals de Amerikaanse belastingbetaler. Het is ook goed voor de werkgelegenheid, omdat het uitgespaarde geld naar infrastructuurprojecten kan gaan, die dan met 40 percent kunnen toenemen.

Hij erkent nogmaals dat het meest competitieve bedrijf de kustvaartopdrachten moet krijgen, maar sommige zaken zijn op dit moment politiek niet haalbaar. Hij beveelt daarom aan daar niet op aan te dringen maar zich te concentreren op de baggerregeling, die voordelig is voor beide partijen en wel haalbaar.

De spreker onderstreept dat economische winst en verlies er hoe dan ook zullen komen, met of zonder TTIP. Toen de Opel- en Fordfabrieken hier hun deuren sloten, lag dat niet aan het TTIP, dat er immers niet was, maar aan de kosten van energie en arbeid. Men kan de toekomst vertragen voor een paar weken of desnoods een jaar, met protectionisme en tarieven, maar niet tegenhouden. Die toekomst is de wereld. Zal de volgende Steve Jobs Paul Janssens heten, de volgende grote familie Gates of Saverys? Wie beperkt wordt tot de Belgische markt, zal naar Silicon Valley verhuizen, voorspelt hij. Of men wegwijnt of groeit, hangt af van de competitiviteit. Uiteindelijk wordt dit door de markt geregeld, zoals ook blijkt bij taxidiensten: men kan Uber een tijdlang hinderen maar niet blijvend. De

vraag is niet alleen met welke overgangsmaatregelen de onmiddellijk getroffen kunnen worden geholpen, maar in de eerste plaats hoe de toekomst moet worden opgebouwd.

Die toekomst brengt goed nieuws, want zowel België als de VS kunnen van TTIP profiteren. Hij noemt de ingenieurstudenten, die met hun idee of product naar de VS trekken vanwege de grote markt. De toekomst komt er hoe dan ook, maar de spreker erkent dat de regeling fair moet zijn voor iedereen en dat er ook rekening moet worden gehouden met de oudere werknemer. Maar er is zo veel jong ondernemerschap dat uiteindelijk iedereen wel vaart bij een open markt.

3.2. Pieter Cleppe

Pieter Cleppe antwoordt op de vraag over de gevolgen voor de auto-industrie dat een van de studies heeft aangetoond dat de autosector net de grootste groei zou optekenen (40 percent), wat een logisch gevolg is van het wegwerken van de huidige exporttarieven. Dat geldt ook voor kmo's. Men zou kunnen zeggen dat protectionisme goed is voor onze bedrijven, die in een open markt met Tesla moeten concurreren, maar de juiste vraag is wat goed is voor de consument. Als men bedrijven te lang afschermt, zorgt dat voor ongewenste effecten op lange termijn.

Hij erkent dat de opbrengst van het TTIP niet gigantisch is – 0,5 percent – maar de vakbonden komen voor minder op straat. Alles is welkom. Verder is het niet correct dat bedrijven in het alternatieve ISDS-systeem overheden in de hoek drummen, want die laatste wonnen over de jaren heen de meeste zaken. Een derde van de zaken wordt gesetteld. Wat China betreft, is het naïef te geloven dat men de concurrentie met die vrijer wordende markt kan tegenhouden door gemeenschappelijke Amerikaans-Europese standaarden. De kern van het TTIP is juist het wegwerken van handelsbelemmeringen. De regelgevende samenwerking is zuiver vrijwillig en zal volgens hem niet van de grond komen.

TPP is uiteindelijk een succes gebleken op het vlak van het wegwerken van tarieven in weerwil van de vrees van bepaalde sectoren in de VS en Japan. De lobbyisten kregen er wel standaarden voor de bescherming van intellectuele eigendom in, waar de spreker geen groot voorstander van is, vanwege het gevaar van handelsbelemmering. Dat bestaat dus ook hier, maar is gelukkig slechts een klein deel van het verhaal.

3.3. Ferdi De Ville

Ferdi De Ville neemt geen standpunt in over de aanvaardbaarheid van de trade-offs. Dat is immers aan de volksvertegenwoordigers. Hij beschreef alleen welke het zijn en wanneer ze zich voordoen.

Het is verre van zeker of TPP door alle twaalf parlementen van de verdragsstaten zal raken. In de VS spraken een aantal presidentskandidaten er zich al tegen uit, ook in Canada is het geen uitgemaakte zaak. Het akkoord hangt tussen het klassieke, 20ste-eeuwse en het 21ste-eeuwse TTIP. Het gaat meer dan dat laatste over markttoegang maar voegt er intellectuele eigendomsrechten en andere aan toe. Regelgevende samenwerking ontbreekt. Met de helft van de TPP-partners heeft de VS al een vrijhandelsakkoord en het zal dan ook vooral impact hebben op de andere, maar sommige daarvan, zoals Vietnam, zijn geen concurrenten van de EU. TPP brengt dus zeker geen groot competitief probleem mee dat met TTIP zou moeten opgelost worden, besluit hij. De enige concurrent waarvoor het relevant is, is Japan.

In het TPP zitten zaken die Europa niet wil in het TTIP zoals het vrij klassieke ISDS-systeem, dat veel minder ver gaat dan ICS. Ratificatie van TPP kan de positie van de EU in TTIP verzwakken, vreest de spreker, doordat het de vragende partij wordt. De VS heeft dan immers al een regionaal verdrag, dat 40 percent van de wereldeconomie dekt. Gevolg zou kunnen zijn dat de EU bepalingen die het vandaag niet wil, toch moet aanvaarden in de onderhandelingen.

Voor kmo's kan het TTIP twee effecten hebben. Het kan voordelig zijn omdat de kosten van een aparte productielijn door divergerende regelgeving hogere vaste kosten met zich meebrengt dan bij een multinational. Anderzijds zijn de schaalvoordelen ten gevolge van de uitbreiding van de markt groter voor grotere bedrijven, en zijn de vaste kosten van de verkenning van een nieuwe markt hoger voor kmo's. Er zijn nog geen studies die voorspellen welke van de twee zal doorwegen voor kmo's in het algemeen noch voor Vlaamse in het bijzonder.

Wat werkgelegenheid betreft, heeft Howard Gutman – misschien onbedoeld – een interessante waarschuwing geformuleerd door te wijzen op de hoge energie- en arbeidskosten in de maakindustrie, terwijl de opportuniteiten voor de baggerdiensten hier weinig arbeidsplaatsen opleveren. Waakzaamheid is aangewezen. Wat de Jones Act betreft, verbaast het hem niet dat de VS liever toegevingen doet tijdens onderhandelingen waarin men iets in ruil kan vragen, dan unilateraal, hoezeer dat ook in het voordeel van beide partijen is. De belangrijkste TTIP-doelstelling van de VS is volgens hem een voet tussen de deur van onze regelgeving te krijgen.

De economische modellen waarop de berekening van de voordelen gebaseerd is, staan sinds de economische crisis, die ze niet wisten te voorspellen, sterk ter discussie. Sommige econometrische assumpties zijn discutabel. Wat met TTIP volgens de studies die erop gebaseerd zijn, bereikt wordt, is volgens hem – en de eerdere sprekers – weinig realistisch. Daar komt bij dat de gevolgen van klassieke handelsakkoorden zoals het wegwerken van tarieven, gemakkelijker berekenbaar zijn dan deze van het wegwerken van regelgevingsverschillen. In de praktijk werden zij gekwantificeerd door managers van multinationals te bevragen over de geschatte kosten van de bestaande verschillen. Deze mensen hadden voordeel bij een hoge schatting en wisten ook dat het om TTIP ging, wat de modellen vooringenomenheid verleent volgens de spreker.

Dat ICS een verbetering is ten opzichte van ISDS valt niet te ontkennen. Twee kritische punten blijven echter: is een dergelijke regeling wel nodig en is hier geen sprake van positieve discriminatie door bepaalde investeerders anders dan burgers, consumenten, kmo's of vakbonden de mogelijkheid te geven hun gelijk te halen buiten de normale rechtsgang?

Hij erkent dat de regelgevende samenwerking op papier de soevereiniteit van de parlementen laat bestaan en de democratie niet volledig ondermijnt, maar de procedures kunnen mogelijk wel voor vertraging en een lagere uitkomst zorgen. De spreker roept de vraag op of bijvoorbeeld de REACH-richtlijn even ambitieus zou geworden zijn mochten de TTIP-vereisten al hebben bestaan, en herinnert daarbij aan het sterke lobbywerk door Amerikaanse multinationals en overheid, tot en met stemadvies door de Amerikaanse ambassade.

4. Bijkomende vragen en antwoorden

Karl Vanlouwe herinnert aan de discussies over het vrijmaken van de interne markt in de EU. Handel vrijmaken leidt naar groei van productie, consumptie en werkgelegenheid. Is de vrees voor het afstaan van soevereiniteit ingegeven door patriottisme of protectionisme? Zijn fractie wil alvast voorkomen dat Europa achteropraakt. Vlaanderen wordt er niet beter van een economisch Bokrijk te worden.

Herman De Croo gelooft dat het vlugger moet gaan. Nu al is het zo dat de nationale parlementen pas over de begroting mogen stemmen nadat de Europese Commissie haar akkoord heeft gegeven. Soevereiniteit is een contraproductieve obsessie.

Ferdi De Ville noemt de vergelijking met de interne markt interessant, want die toont ook twee belangrijke verschillen. Beide zijn gebaseerd op wederzijdse erkenning, maar alleen de EU werkt met minimumharmonisering en de mogelijkheid om verder dan dat te gaan, terwijl TTIP daar niet voor kiest. Verder bestaat er wel een Europees maar geen trans-Atlantisch parlement, dat democratisch kan toezien op de marktwerking.

De terugkeer naar een economisch Bokrijk noemt hij een slogan. Het is niet zo dat Vlaanderen zonder TTIP terugkeert naar autarkie.

Pieter Cleppe onderstreept dat de succesvolle Europese samenwerking er vooral kwam door de afbouw van handelsbarrières. De banen die men daardoor verliest, waren toch al ten dode opgeschreven. Ze redden met tarieven is zeer duur voor de consument.

Howard Gutman pleit nogmaals tegen een kortetermijnbenadering. Voorsprong op het vlak van diensten en kennis moet gekoesterd worden. Dat levert banen en groei op, ook al is de productie elders goedkoper. In elk geval mag de politiek niet in de weg komen te staan van een mogelijke win-win.

Güler Turan reageert nog op het punt van de soevereiniteit. Zij is absoluut voor Europa en blij dat er Europese volksvertegenwoordigers zijn, maar zij is minder overtuigd van het democratische karakter van de 'regulatory commission'.

II. Hoorzitting van 12 januari 2016

1. Inleidende uiteenzetting van Europees commissaris Cecilia Malmström

Europees commissaris *Cecilia Malmström* dankt de commissie voor de uitnodiging om gehoord te worden en in discussie te gaan over het zeer belangrijke onderwerp dat TTIP is. Zij verwijst bij het begin van haar uiteenzetting naar de historische handelsrelaties van Vlaamse steden als Antwerpen, Brugge en Gent. In de Renaissance behoorden hun producten tot die met de hoogste toegevoegde waarde. De drukkerij Plantijn-Moretus was toen wellicht de meest belangrijke uitgever ter wereld en Pieter Paul Rubens was met zijn atelier een pionier in de grootschalige productie van luxegoederen. Vandaag is Vlaanderen nog steeds een belangrijke en dynamische handelsregio, met als sterke punten onder meer geavanceerde technologie, productie met hoge toegevoegde waarde, diensten en de haven van Antwerpen.

Om het belang van handel te illustreren vermeldt de spreekster dat op dit ogenblik meer dan 30 miljoen Europeanen en 750.000 Belgen voor hun inkomen afhankelijk zijn van export naar buiten de EU. Dat aantal neemt alleen maar toe, omdat de economische groei in de volgende decennia voor 90 percent buiten Europa zal plaatsvinden. Even vitaal is de import, waarvan niemand nog het belang in twijfel trekt. Ze noemt grondstoffen, onderdelen en IT-diensten. De reden is dat goederen en diensten vandaag niet langer in één land worden geproduceerd maar in complexe waardenketens, waarbij diverse landen en regio's betrokken zijn.

Omdat al deze argumenten pleiten voor open handel, werkt de EU aan meer dan twintig handelsakkoorden met meer dan zestig landen. TTIP krijgt het meest aandacht, maar is slechts één van die handelsakkoorden. Als voorbeeld van de effectiviteit vermeldt de spreekster de toename met 50 percent van de export van de Vlaamse brouwerij Huyghe naar Colombia sinds het vrijhandelsakkoord van

2013 het importtarief van 20 percent op bier deed sneuvelen. Dat is maar een voorbeeld van hoe ook kleine ondernemingen voordeel kunnen hebben bij een handelsbeleid en dat resultaat wil de EU over de hele Europese Unie herhalen.

In deze turbulente tijd is het van groot belang dat de band tussen de EU en haar bevolking versterkt wordt, en de rol van de parlementen – zowel nationale als regionale – is daarbij zeer belangrijk. Dat blijkt nergens meer dan in onderhandelingen als die over TTIP, dat het grootste handelsakkoord ooit zal worden in termen van handelsstromen, maar ook het meest ambitieuze, gezien de brede waaier aan handels- en investeringsbelemmeringen die het aanpakt. Het is dan ook niet toevallig dat er zoveel wordt over gedebatteerd. Hoewel de spreekster zich bewust is van de sterke oppositie, meent zij toch dat er in Europa als geheel steun bestaat voor TTIP. Net omdat democratische controle een van de thema's in het debat is, bezoekt ze zoveel parlementen als mogelijk. Het Vlaams Parlement is het negentiende parlement waar ze te gast is en binnenkort gaat zij ook naar het Waals Parlement.

De twee hoofdmotieven voor TTIP zijn: meer economische opportuniteiten (banen, groei, investeringen) en de versterking van de Europese stem in de wereld. De Europese export naar de VS, die de grootste wereldmarkt vormt, zorgt voor 5 miljoen Europese banen. Niet minder dan 4700 Belgische bedrijven nemen daaraan deel, wat van de VS de vierde handelspartner maakt en de eerste buiten de EU. Dat geldt ook voor Vlaanderen.

Ondanks de lange traditie van die handel met de VS, zijn er evenwel nog steeds veel belemmeringen. De commissaris noemt als voorbeelden de zeer hoge Amerikaanse tarieven voor kleding, die de Antwerpse mode-industrie treffen, en de tijd- en geldverslindende verdubbeling van de inspectie voor de productie van geneesmiddelen, hoewel de – zeer gedetailleerde – regels in wezen dezelfde zijn. TTIP kan daar komaf mee maken.

Vlaanderen is een wereldspeler op het gebied van baggerwerken. Vier van de grootste Europese bedrijven zijn Belgisch. Baggerwerken in de VS worden geregeld door de oude Jones Act, die bepaalt dat bedrijven die in de VS willen baggeren, Amerikaanse bedrijven moeten zijn met Amerikaans personeel. TTIP zal niet tot de opheffing van de Jones Act leiden, maar dat akkoord kan hopelijk wel de voorwaarden verbeteren voor baggerwerken, maar bijvoorbeeld ook voor wind(molen)parken of andere energiegerelateerde activiteiten. Andere voor Vlaanderen belangrijke sectoren waar het akkoord voor winst kan zorgen zijn chemie, biotechnologie, milieugoederen en -diensten, voeding en landbouw.

Daarnaast is er een tweede, meer strategische reden voor TTIP. Een nauwere alliantie met de VS op economisch en regelgevingsvlak is in het belang van Europa. Dat het aandeel in de wereldeconomie van landen in ontwikkeling sinds 2000 verdubbelde tot bijna 40 percent, is op zich een goede zaak. Het betekent immers dat miljoenen mensen niet meer in armoede leven. In weerwil van enige instabiliteit in China en andere opkomende landen gaat het wel degelijk om een trend op lange termijn. Dit brengt wel mee dat de Europese stem verzwakt.

Meer en meer beslissingen worden buiten de EU genomen maar raken ons wel. De toenemende integratie van de wereldeconomie vergroot de behoefte aan regelgeving op het vlak van onder meer veiligheid en milieubescherming. Nu al zijn 70 percent van de standaarden voor elektrische uitrustingen internationaal vastgelegd. De EU wil dat haar stem daarbij gehoord wordt, maar heeft daarvoor bondgenoten nodig. Hoewel de EU het niet eens is met de VS over alles, zijn hun regels over het algemeen wel zeer gelijklopend, veel meer dan bijvoorbeeld de Chinese. De samenwerking tussen Europese en Amerikaanse experts in de advisering over bijvoorbeeld telefoons, elektrische auto's of nanotechnologie, zou

onze positie in de wereld versterken. Soms zijn de Amerikaanse regels zelfs nog strenger dan de onze, merkt de spreekster op. In elk geval is TTIP een goed instrument om deze samenwerking te verdiepen.

De Europese commissaris leerde op haar talrijke reizen dat veel mensen bezorgd zijn dat TTIP ons dierbare regels zal veranderen, zoals op het vlak van consumenten- en milieubescherming en voedselveiligheid. Zij neemt die zorg ernstig, maar onderstreept dat de EU er geen enkel belang bij heeft haar standaarden te verzwakken. Ze verzekert dat alleen gewerkt wordt op gebieden waarop de Europese normen compatibel zijn met de Amerikaanse en waar ze hetzelfde beschermingsniveau halen. Als voorbeeld geeft ze de ontvlambaarheidstest voor kleding, die nu twee keer moet gebeuren als men die kledij in de VS wil verkopen. Domeinen als voedselveiligheid, genetisch gemodificeerde organismen en hormonen in voedsel, waarvoor Europa zeer strikte regels heeft, staan niet op de agenda. TTIP zal in geen geval onze normen verlagen. Er wordt alleen gepraat over zaken waar minstens de huidige regels voor kunnen blijven bestaan.

Een andere bezorgdheid betreft de bekende ISDS-clausule en de mogelijkheid dat investeerders regeringen voor het gerecht dagen. Dit systeem werd al in 1959 uitgevonden in Duitsland en ondertussen bestaat het in de meeste landen. In de hele wereld bestaan al 3400 dergelijke akkoorden over investeringsbescherming tegen discriminatie. Europa heeft er het meest en België heeft er ook veel. Het bestaande systeem is echter verouderd en er wordt voorgesteld het te hervormen tot een rechtbank die investeringen in het buitenland beschermt, met een beperkte reikwijdte en een grotere transparantie. Het systeem werkt met vooraf geselecteerde rechters, biedt de mogelijkheid in beroep te gaan en bevat een strikte gedragscode. Dit systeem, dat al aan de VS werd voorgelegd maar waarover de bespreking nog moet beginnen, zou de voorafspiegeling kunnen zijn van een internationaal hof voor wereldwijde conflictoplossing.

De derde vaak geformuleerde zorg gaat over de transparantie. Veel mensen menen dat er achter gesloten deuren wordt onderhandeld over dit verdrag en dat er geen openheid is. Om een akkoord te bereiken, is het nu eenmaal niet mogelijk om in aanwezigheid van televisiecamera's onderhandelingen te voeren. Maar openheid en transparantie zijn wel cruciaal voor de geloofwaardigheid en het vertrouwen. Daarom werden alle Europese documenten (voorstellen, achtergrond, verslagen) over TTIP online geplaatst en aldus voor iedereen toegankelijk gemaakt. Dat zal ook blijven gebeuren. Voor en na elke onderhandelingsronde wordt vergaderd met de INTA-commissie van het Europees Parlement en met vertegenwoordigers van alle lidstaten. Daarnaast is er een adviesgroep, waarin het zakenleven, de vakbonden, consumenten- en milieuorganisaties vertegenwoordigd zijn. Verder zijn er geregeld grote, openbare bijeenkomsten waarvoor men zich kan inschrijven om vragen te stellen en die bijeenkomsten worden uitgezonden. Bijkomend werd nu met de Amerikanen overeengekomen om ook leeszaal te openen voor de door beide partijen geconsolideerde documenten, waartoe Europese en nationale parlementsleden toegang zullen hebben, evenals regeringsleden. Specifiek voor België werd afgesproken dat de leden van de diverse parlementen toegang zullen krijgen tot de leeszaal, die eerstdaags zal worden geopend.

De spreekster besluit dat de Europese Commissie al die bezorgdheden in de onderhandelingen inbrengt naast de Europese belangen op zich. De onderhandelingen, die intussen al goed gevorderd zijn, lopen door. In februari vindt de twaalfde ronde plaats. Er is al veel gedaan, maar er blijft ook nog veel te doen. Het doel is een en ander tot een goed einde te brengen binnen de bestuursperiode van president Obama, dit jaar dus nog. TTIP kwam tot nu toe niet aan de orde in de verkiezingscampagne, maar dat kan uiteraard nog veranderen, wat voor complicaties kan zorgen. De commissaris heeft vrijwel elke week contact met haar Amerikaanse evenknie, ambassadeur Michael Froman, om erop toe te zien dat zoveel mogelijk

voortgang wordt gemaakt. Belangrijker dan een snel akkoord is evenwel een goed akkoord, al mag er uiteraard niet te veel tijd verloren gaan.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

2.1. Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe dankt de Europese commissaris voor haar bereidheid om naar het Vlaams Parlement en deze commissie te komen. Voor hem en zijn fractie moet de kloof tussen de Europese Unie en de burger verkleinen. Hij juicht dan ook toe dat de eurocommissaris ook de deelstatenparlementen aandoet. Dit handels- en investeringsakkoord roept bij heel wat mensen sterke emoties op. Terwijl Wallonië en Brussel er eerder negatief tegenover staan, ziet Vlaanderen ook de mogelijkheden ervan in. Die tegenstelling is voor een deel ook ideologisch, links tegenover rechts. Het gaat ook om een tegenstelling tussen wie wil vasthouden aan protectionisme en wie gelooft in vrijhandel, tussen stilstand en de wil om toonaangevend te blijven. Dat neemt evenwel niet weg dat Vlaanderen moet blijven hameren op de zogenoemde culturele exceptie, die de hoogstaande producten van de eigen cultuur beschermt. Het lid hoopt dat de eurocommissaris dat belang zal blijven behartigen.

Ook op het vlak van ISDS en het voorgestelde ICS wenst de N-VA een goede oplossing, die niet alleen inhoudelijk goed in elkaar zit maar ook gedragen wordt door de publieke opinie. Hij vraagt daarom enige nadere toelichting bij het ICS, onder meer de benoeming van de magistraten bij dat internationaal gerechtshof. Een goed akkoord houdt rekening met de belangen van onze ondernemingen, maar ook van onze consumenten, werknemers en burgers. De Vlaamse economie is immers een open economie, die voor 80 percent afhankelijk is van export. Vlaanderen is ook een regio met veel kmo's. TTIP biedt enorme kansen aan Vlaanderen, niet alleen voor onze toonaangevende baggerbedrijven, maar bijvoorbeeld ook voor de modesector. Enerzijds komt het er in economisch moeilijke tijden op aan elke kans te grijpen om de afzetmarkt te vergroten. Anderzijds kan ook elke burger genieten van de voordelen van een goed akkoord, zoals lagere prijzen en minder invoerrechten. De spreker pleit daarom voor een offensieve Vlaamse belangenbehartiging.

2.2. Güler Turan

Güler Turan denkt dat de aanwezigheid van de eurocommissaris in de diverse parlementen in België het draagvlak verbetert. Zij is het niet eens met Karl Vanlouwe. Volgens haar is TTIP geen ideologische, maar een economische aangelegenheid. Het lid waardeert alvast de nieuwe transparantie, die aanvankelijk ontbrak. Zij zal graag gebruikmaken van de leeszaal die blijkbaar zal worden geopend.

Het akkoord zal volgens de commissaris voor groei en banen zorgen, maar andere studies beweren het tegendeel. Het CGE-model dat de EU hanteert, gaat uit van een perfect evenwichtige markt maar het heeft geen oog voor sociale en milieu-impact, en het is te manipuleerbaar. Die kritiek is ondertussen door het Europees Hof bevestigd. Zal de eurocommissaris op grond daarvan een nieuwe impactstudie bestellen? Is er al een impactstudie voor België en Vlaanderen? Hoeveel staat het met de nationale impactstudies? Worden die gecoördineerd met het oog op de vergelijkbaarheid ervan?

Het Europees recht staat toe dat de regels van de interne markt niet van toepassing zijn op publieke en sociale diensten van algemeen belang, zoals in België de wettelijke ziekteverzekering en de activiteiten van de ziekenfondsen. Blijft die bescherming zo of zullen de ziekenfondsen in concurrentie moeten treden met private verzekeraars?

Wat is de eerste reactie van de Amerikanen op het ICS-voorstel? Moet de klassieke ISDS-formule niet ook in het CETA-akkoord gewijzigd worden?

Klopt het dat de Amerikanen de onderhandelingen dreigen op te schorten als Europa overgaat tot Chinese markterkenning? Welke procedure zal de Europese Commissie volgen daarvoor? Wat is de tijdstabel? En komt er ook daarvoor een impactstudie?

2.3. Ward Kennes

Ook *Ward Kennes* denkt dat de komst van commissaris Malmström naar dit parlement goed is om de kloof met de burgers te dichten. De voorliggende problematiek is inderdaad ook voor Vlaanderen van zeer groot belang. Er moeten immers nog heel wat tarifaire, sanitaire, fytosanitaire en technische handelsbelemmeringen weggewerkt worden. Ook in de strijd tussen productontwikkelaars om als eerste de internationale standaard te kunnen bepalen, zijn afspraken van zeer groot belang. De eurocommissaris schetste ook goed dat niemand onze standaarden op het vlak van gezondheid, leefmilieu, consumentenbescherming, voedselveiligheid, sociale verworvenheden enzovoort naar beneden wil halen. Het gaat om het wegwerken van handelsbelemmeringen.

Het ICS wordt terecht voorgesteld als een juridische stap voorwaarts. Onderhandelingen vereisen inderdaad enige discretie, maar men moet ook vertrouwen winnen. Het lid waardeert dan ook de toezeggingen op het vlak van de transparantie.

Neemt de eurocommissaris nog verdere initiatieven om de bestaande onrust en de verdachtmakingen weg te werken? Ook hem lijkt de erkenning van China als markteconomie geen evidente zaak, ook niet binnen Europa. Zijn er studies die aantonen welke landen in Europa meer en minder gebaat zijn bij het TTIP?

2.4. Johan Verstreken

Johan Verstreken waardeert de heldere taal en het open vizier van de eurocommissaris. Wat is de stand van zaken in de onderhandelingen met Colombia en Peru, in het licht van de terechte bekommernissen, onder meer wat de mensenrechten betreft? Hoe kunnen de Vlaamse cultuuridentiteit en de filmindustrie beschermd worden in het kader van een vrijhandelsakkoord?

2.5. Wouter Vanbesien

Ook *Wouter Vanbesien* feliciteert commissaris Malmström voor de transparantie. Hij wijst erop dat het nu over TTIP gaat, niet over handel. Het lijkt hem evident dat iedereen voor handel is en dat het ook evident is dat handel gereguleerd moet worden. Kritiek op TTIP impliceert niet dat men tegen handel is. De vraag is wel op welke manier men handel reguleert, welke regels wel en niet zinvol zijn.

Het klopt dat het ISDS-mechanisme al geruime tijd bestaat. Eerder dan het te moderniseren moet men de vraag durven stellen of het wel nodig is dat er naast het bestaande rechtssysteem iets apart bestaat. Dat impliceert immers dat het bestaande recht buitenlandse investeerders onvoldoende beschermt. Vindt de eurocommissaris dat? In welke landen worden de buitenlandse rechten dan niet gewaarborgd volgens haar? Of vindt zij dat onze investeerders onvoldoende beschermd worden in de VS?

De voorspellingen over het economische groei-effect van het TTIP lopen ver uiteen. Wat verwacht de eurocommissaris, die bovendien niets zei over de sociale kosten, zoals de arbeidsvoorwaarden die onder druk komen te staan? Anderen wijzen

op het klimaateffect in de vorm van bijkomende uitstoot van broeikasgassen als gevolg van de toenemende handel. Werden naast de baten ook die effecten en kosten gemeten?

Bestaat niet het gevaar dat het afstemmen van de controle op de standaarden op termijn zal zorgen voor een bijstelling naar beneden, omdat er constant zal worden onderhandeld over de regels?

Is een multilaterale strategie, hoe weinig evident die misschien ook is, niet interessanter dan te streven naar een Europees-Amerikaans machtsblok binnen de wereldeconomie?

2.6. Herman De Croo

Herman De Croo vraagt of de eurocommissaris er zeker van is dat ook de Amerikaanse Senaat, die veel lokale belangen vertegenwoordigt, zal kunnen worden overtuigd. Hij wijst erop dat 33 percent van de Europese begroting naar landbouw gaat. Verder wordt in de VS veel innovatie door het leger ondersteund en ontwikkeld. Vormt dat ook een onderdeel van de onderhandelingen? Wat is de verwachte impact op de handelsrelaties met Canada? Tot slot is hij het ermee eens dat de VS zich zonder een goed akkoord op de Stille Oceaan zullen richten en niet langer op de Atlantische Oceaan.

2.7. Rik Daems

Rik Daems wijst erop dat buitenlandse handel een exclusieve bevoegdheid is van het Vlaams Parlement en dat dit parlement dan ook zijn goedkeuring zal moeten hechten aan een eventueel verdrag. Hij dankt de eurocommissaris voor de terbeschikkingstelling van de dataroom en informeert naar de praktische organisatie van die leeszaal. Kunnen de parlementsleden na afloop van deze hoorzitting nog bijkomende schriftelijke vragen stellen?

Wat de betwistingen betreft, wijst hij op het grote onderscheid tussen het Angelsaksisch en het continentaal recht. Het eerste heeft een sterk interpretatieve kracht. Garandeert het systeem met een ICS dat een arbitrage de vigerende wetgeving niet wijzigt? Kan de gelijkschakeling van standaarden zonder een verlaging, tot gevolg hebben dat een van de verdragspartners die van hem moet verhogen? En zo ja, hoe verloopt dat?

Na de voorspelling van een recente Amerikaanse studie dat het landbouwvoordeel 10 miljard kan bedragen voor de VS en slechts een vijfde daarvan voor Europa, wat de kritiek voedt, vraagt hij om meer informatie over dat domein.

3. Antwoorden van Europees commissaris Cecilia Malmström

Cecilia Malmström antwoordt dat schriftelijke vragen uiteraard mogelijk zijn en dat zij ook bereid is om kleine delegaties te ontvangen. Meer informatie kan ook worden bekomen via de vertegenwoordiging van de Commissie in België.

Verder verzekert zij dat de culturele exceptie zeker tot haar mandaat behoort. Aan haar voorganger Karel De Gucht werd overigens reeds een mandaat in die zin verleend, en wel unaniem. In elk geval behoort daartoe de audiovisuele exceptie. Daarnaast verwijst ze naar de resolutie van de UNESCO over culturele diversiteit uit 2005. Ze wijst er wel op dat cultuur een zeer breed begrip is dat niet strikt is gedefinieerd. TTIP kan niet verhinderen dat landen opera's, theaters of literatuurprijzen subsidiëren. Aan de andere kant kan vrijhandel in cultuur gerelateerde dienstverlening interessant zijn, waarbij ze evenementen en beurzen noemt. Steun aan de eigen cultuur wordt hoe dan ook niet in vraag gesteld.

Het is de bedoeling dat het nieuwe ICS-systeem onderdeel vormt van alle nieuwe akkoorden, zoals recent al het geval was in dat met Vietnam. De openbare rechters worden aangewezen en betaald door de verdragspartijen en de derde partij. Zij vormen een pool waaruit ze aan een bepaalde zaak worden toegewezen. Men kan dus niet kiezen. Er wordt nog volop onderzocht met (academische) specialisten hoe een dergelijk hof moet worden opgezet. Veel landen uit de hele wereld lieten wel al weten dat ze aan dit Europese initiatief willen deelnemen.

Er komt geen nieuwe impactstudie. Lidstaten kunnen daartoe worden verzocht, maar zijn niet verplicht er zelf een uit te voeren. Ongeveer de helft deed het inmiddels, volgens verschillende methodes, maar de meeste toch volgens de door mevrouw Turan genoemde aanpak. Op twee na, voorspellen de meeste impactstudies groei, al zijn er verschillen volgens de sectoren. Als er een sector kwetsbaar is, moet worden bekeken hoe dat kan worden verzacht. Zij wijst in dit verband op het bestaan van verschillende fondsen.

Wat de publieke diensten betreft, verwijst de spreekster naar de gemeenschappelijke verklaring die met de VS werd gedaan dat deze niet zullen worden geprivatiseerd. Over publieke diensten als scholen, opvoeding, gezondheid en watervoorziening, beslist elke lidstaat zelf en daar komt TTIP niet in tussen. Zelfs als een lidstaat beslist om een van die domeinen te privatiseren, kan hij daar later nog altijd op terugkomen. Dat wordt niet door het TTIP verhinderd.

Het voorstel voor een ICS-systeem is aan de VS voorgelegd, er werden al vragen over beantwoord, maar formele onderhandelingen zijn daarover nog niet van start gegaan. Het debat is in volle gang, ook in het Amerikaanse Congres trouwens.

Het CETA is afgesloten en het is niet mogelijk om een hoofdstuk te heropenen, want dan kunnen de Canadezen dat ook met een ander hoofdstuk, waarna het geheel uit elkaar zou vallen. In elk geval is het systeem in CETA al hervormd ten opzichte van het originele ISDS: het is transparanter, heeft een beperkter bereik, bevat het recht op regelgeving en een gedragscode. Het bevindt zich al halfweg naar ICS, maar dat verhindert niet dat er wordt gepraat over een verdere aanpassing. De spreekster vraagt een paar weken geduld.

Zij is niet op de hoogte van een Amerikaans dreigement om TTIP stop te zetten bij een Chinese markterkenning. De EU beslist autonoom, los van de VS, hoe zij de economie van China beoordeelt. Het gaat daar overigens om een complexe aangelegenheid, waarover zeker een impactanalyse wordt uitgevoerd.

Er worden voortdurend initiatieven genomen om de onrust over TTIP weg te nemen. Zelf is ze op tournee daarvoor door de EU. Verder noemt ze de informatie op de website, maar ook de 28 lidstaten moeten zich engageren om hun inwoners te overtuigen. Zij zijn het immers die unaniem aan de Europese Commissie het mandaat hebben gegeven om over TTIP te onderhandelen. Het Europees Parlement nam verschillende resoluties ter ondersteuning aan, weliswaar met voorwaarden en aanbevelingen.

Er bestaan studies over de uiteenlopende resultaten voor verschillende landen. Vanzelfsprekend hebben regio's en landen die reeds goed geïntegreerd zijn in de wereldeconomie, zoals Vlaanderen, meer te winnen dan landen die meer op de eigen markt of op de EU-markt gericht zijn. Soms is de winst indirect, zoals voor Sloveense bedrijven die onderdelen leveren aan Duitse exporteurs naar de VS, maar dat is moeilijk te meten.

De spreekster erkent de Colombiaanse problemen met mensen- en arbeidsrechten. Ze wijst op het hoofdstuk over duurzame ontwikkeling in het verdrag met die regio. Er wordt gepraat over een systeem waarin ook stakeholders zoals de vakbonden

worden betrokken en dit wordt van nabij opgevolgd. Het blijft desnoods ook mogelijk het akkoord op te schorten, maar zij verwacht meer positieve effecten door handel en samenwerking. Handelsakkoorden vormen ook niet het enige instrument om landen te beïnvloeden.

Commissaris Malmström treedt ook bij dat handel regelgeving behoeft. Het klopt dat veel conflicten tussen staten en bedrijven in een normale rechtbank kunnen worden opgelost of in der minne kunnen worden geregeld. De ervaring leert echter dat botte discriminatie van buitenlandse bedrijven feitelijk bestaat. Zonder een dergelijk mechanisme is een Europees bedrijf dan aangewezen op een rechtbank in pakweg Alabama, in tegenstelling tot een bedrijf uit een lidstaat van een verdrag zoals het TPP dat wel een ISDS-clausule bevat.

Er zijn veel voorbeelden van exportgroei door handelsverdragen, maar die groei is moeilijk van tevoren te meten. Zij ziet niet waarom TTIP kosten zou meebrengen op het vlak van arbeidsvoorwaarden, want die zijn in de EU bij wet geregeld en staan niet ter discussie in het verdrag. Zij herhaalt dat op de agenda alleen standaarden staan die thans al vrijwel identiek zijn. Het klopt dat internationale klimaat- en andere akkoorden effect hebben op handelsverdragen. Het TTIP zal continu geëvalueerd worden met impactbeoordelingen. Bij problemen kan er altijd gepraat worden over een herziening. Natuurlijk zijn multilaterale akkoorden te verkiezen maar de WTO functioneert niet zoals verwacht.

Het is de taak van de Amerikaanse regering om haar Senaat te overtuigen. In elk geval zal het akkoord niet meer kunnen worden voorgelegd aan het huidige parlement, gezien de verkiezingen. Het leger valt buiten het verdrag. Wat Canada betreft, is CETA veel geavanceerder dan NAFTA. Het is een zeer goed bilateraal verdrag, dat tot voorbeeld strekt.

Wat de leeszalen betreft, onderstreept de spreker de vertrouwelijkheid van de informatie die daar beschikbaar zal zijn. Alles kan worden ingezien maar er mag niet worden gekopieerd. Voor de concrete organisatie verwijst ze naar het federale Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Tot slot nuanceert de eurocommissaris de door de commissievoorzitter genoemde VS-studie, omdat die ervan uitgaat dat alle VS-eisen in het akkoord ingewilligd worden, zoals het openstellen van de Europese markt voor hormoonvlees of genetisch gemodificeerd voedsel.

III. Hoorzitting van 26 januari 2016

1. Inleidende uiteenzettingen

1.1. Uiteenzetting van Mark C. Storella

Mark C. Storella, deputy chief of mission bij de ambassade van de VS in Brussel, dankt de commissie om hem vandaag te horen over de evolutie van het TTIP en meer in het bijzonder over de economische band tussen de Verenigde Staten en België. Hij is ervan overtuigd dat het voorstel van TTIP de rol van zowel Europa als de Verenigde Staten als motoren van de wereldhandel zal bevestigen en zo de welvaart en het welzijn van de bevolking aan beide kanten van de Atlantische Oceaan ten goede komen. België en zeker Vlaanderen met zijn geavanceerde industrie en handelsinfrastructuur, zijn extra goed geplaatst om te profiteren van het TTIP-akkoord.

De Verenigde Staten en Europa hebben een diepe band, gebaseerd op hun gemeenschappelijke geschiedenis en de gedeelde waarden en offers. Door samen te werken aan de heropbouw van Europa na de Tweede Wereldoorlog, versterkten

ze hun economische integratie. Samen hebben ze de grootste en meest intense handels- en investeringsrelatie ter wereld, maar die kan nog verdiept worden. Het TTIP zal helpen om het volle potentieel van die band optimaal te benutten door overbodige en voorbijgestreefde belemmeringen weg te werken en door Europa en de Verenigde Staten meer inspraak te geven in de wereldwijde standaarden. Het TTIP zal ervoor zorgen dat het trans-Atlantische verbond de leiding neemt in de komende eeuw.

Het TTIP staat voor een nieuwe generatie van vrijhandelsakkoorden die de prioriteiten van geavanceerde landen zoals de Verenigde Staten en België reflecteren. Die twee landen zijn goed gereguleerde, hogeloonseconomieën met de hoogste standaarden in milieu, veiligheid en bescherming van de gezondheid. Die economieën horen te genieten van de meest efficiënte en effectieve systemen. Met het TTIP worden invoertarieven geslecht, douaneprocedures vereenvoudigd en administratieve rompslomp weggewerkt, wat de ideale omstandigheden moet creëren voor duurzame groei en voorspoed.

Terwijl invoerrechten tussen de VS en de EU in het algemeen laag zijn, zijn er toch enkele sectoren met relatief hogere invoertarieven zoals de kleding- en andere textielindustrie, wat in het nadeel is van de Antwerpse mode-industrie. Om omslachtige administratieve procedures te vermijden, werken de onderhandelaren ook aan een wederzijdse erkenning van elkaars inspecties in onder meer de farmaceutische industrie, waarin België een wereldexportland is. Die inspanningen zullen de exportkosten verminderen voor bedrijven die willen uitbreiden, ook kleine en middelgrote ondernemingen. Samen kunnen de VS en de EU hun competitiviteit op de wereldmarkt verbeteren en hun bedrijven beter voorbereiden op de uitdagingen van de eenentwintigste eeuw. Door de trans-Atlantische relatie te versterken, kunnen zij wereldwijd het voortouw nemen in plaats van gedwongen worden om te volgen. Door nog nauwer samen te werken, kunnen zij de wereldstandaarden bepalen in plaats van de standaarden van anderen te moeten volgen.

Zelfs nu, nog voor het afronden van het TTIP, zijn de cijfers van handel en investeringen tussen de Verenigde Staten en de EU verbluffend: de handel is jaarlijks goed voor één biljoen dollar, de exportgerelateerde banen hebben een waarde van dertien miljoen dollar, vier biljoen dollar in directe investeringen. Die gigantische handelsstromen maken de VS-EU tot de grootste commerciële relatie op deze planeet. Ook voor Vlaanderen en België zijn de cijfers indrukwekkend. De bilaterale handel is goed voor meer dan vijftig miljard dollar per jaar. De directe investeringen van de Verenigde Staten overschrijden ook vijftig miljard dollar per jaar, met meer dan negenhonderd Amerikaanse bedrijven die hier gevestigd zijn. Die bedrijven zijn goed voor ongeveer een derde van de private investeringen in onderzoek en ontwikkeling. De vijftig grootste bedrijven stellen ongeveer 90.000 Belgen tewerk, en zelfs meer als de toeleverbedrijven meegerekend worden.

Vlamingen zijn van oudsher handelaars. Vlaanderen is dan ook goed voor zowat 80 percent van de totale Belgische export. Dat is te danken aan de Vlaamse exportindustrie van wereldklasse zoals de petrochemie, de farmacie en de diamantsector, zijn strategische plaats als een logistiek knooppunt en zijn transportinfrastructuur van wereldklasse, waaronder de Antwerpse haven. Kortom, wat goed is voor de handel is goed voor Vlaanderen en voor België.

De trans-Atlantische handelsrelatie mag dan robuust zijn, het kan altijd beter. België exporteert vooral naar buurlanden. Dat betekent dat heel wat Vlaamse bedrijven de capaciteiten en de ervaring hebben om te exporteren en hun activiteiten zouden kunnen uitbreiden naar de Amerikaanse markt als de trans-Atlantische handel vergemakkelijkt wordt.

Een toegenomen export onder het TTIP zal er allicht voor zorgen dat bedrijven van naburige landen het Belgische logistieke netwerk zullen gebruiken om zaken te gaan doen in de Verenigde Staten of hun huidige bedrijvigheid daar uit te breiden. Omgekeerd zullen heel wat Amerikaanse exporteurs België kiezen als een basis voor hun regionale activiteiten. Dat betekent dus meer werk voor bedrijven en meer banen voor de bevolking. Vandaag zorgt export al voor meer dan dertig miljoen banen, waaronder heel wat in Vlaanderen. Die banen vergen doorgaans hogere kwalificaties en zijn dus beter betaald. Net het type banen dat zowel Europa als de Verenigde Staten nodig hebben. De spreker gelooft dat in tijden van onvoorspelbare dreiging en uitdagingen, het TTIP de trans-Atlantische economische en politieke weerbaarheid kan en zal versterken. De relatie tussen de Verenigde Staten en België is altijd al zo standvastig geweest als een rots, maar de voordelen van dit nieuwe akkoord zullen die relatie in de nabije toekomst nog dynamischer maken.

1.2. Uiteenzetting van Michael Koplovsky

Michael Koplovsky, minister counselor for economic affairs bij de VS-vertegenwoordiging bij de EU, dankt voor de gelegenheid om met de commissieleden van gedachten te kunnen wisselen over de vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en de VS. Hij geeft de voorkeur aan een open discussie boven een uitgebreide toelichting. Samen met Mark C. Storella zal hij dan ook aandachtig luisteren naar de vragen van de commissieleden en proberen daar uitgebreid op te antwoorden.

Hij kwam niet onvoorbereid naar deze vergadering en Mark C. Storella en zijn team lichtten hem op excellente wijze voor over de specifieke situatie in België en over de zorgen en vragen van het parlement over het TTIP. Hij begrijpt en respecteert dat kwesties als transparantie in de onderhandelingen, culturele uitzonderingen in de audiovisuele sector, normering en landbouw de parlementsleden preoccuperen. Hij las trouwens de opmerkingen van Europees parlements lid Marc Tarabella over de landbouwstudies en had er met hem een bespreking over. Hij kent ook de discussies over de liberalisering van de overheidsaanbestedingen en over de regeling ter beslechting van investeringsgeschillen, het ISDS van de VS tegenover het Europese ICS-voorstel. Het is hem ook bekend dat België al herhaaldelijk gevraagd heeft om te mogen baggeren en andere maritieme activiteiten te mogen ontplooiën in de Verenigde Staten. Hij is bereid alle vragen hieromtrent en over andere aspecten te beantwoorden.

Het TTIP brengt ook heel wat uitdagingen met zich mee. Veel meer dan een traditioneel handelsakkoord zorgt het voor een echt economisch partnerschap tussen de twee sterkste, meest welvarende, meest geavanceerde en ontwikkelde economieën ter wereld. Door samenwerking op het gebied van regelgeving, investeringsbescherming en liberalisering van diensten, kunnen Europa en de Verenigde Staten samen de wereldwijde normen van de eenentwintigste eeuw bepalen. Dat waarover nu ernstig over onderhandeld wordt, zal voordelen opleveren voor de consumenten, de kleine ondernemers, de beleggers, de arbeiders en de bedrijfsleiders aan beide zijden van de Atlantische Oceaan.

België heeft zich van oudsher voorstander getoond van zulke economische banden en integratie. Het koos er al twee generaties terug voor om te integreren met gelijkgestemde buurlanden, eerst met Luxemburg en later in de Benelux. België was een stichtend lid van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, de Europese Economische Gemeenschap en Euratom en van de EU. Het was een stichtend lid van de OESO die wereldwijde normen bepaalt voor economische en commerciële banden. En nu is het tijd om de band tussen de machtige Amerikaanse en Europese economieën, die in de loop der jaren voor welvaart en stabiliteit heeft gezorgd, nog hechter te maken.

Zoals ook Mark C. Storella en Europees commissaris Cecilia Malmström al hebben gedaan, wijst hij erop dat de grandeur en de rijkdom van Vlaanderen van oudsher gevestigd is op handel. Steden als Antwerpen, Gent en Brugge hebben er hun wereldreputatie aan te danken. Het is niet enkel omdat de tweede grootste containerhaven van Europa in Vlaanderen ligt, of dat Luik een belangrijk luchtvrachtknooppunt is, of dat het land goede verbindingen heeft, België is ook een centraal punt in Europa. Dat moedigt Amerikaanse en andere buitenlandse bedrijven aan om hun logistieke activiteiten er te vestigen, er te investeren in backoffices, productie en transportzenuwcentra. Om die redenen heeft België heel wat te winnen bij het TTIP en dan vooral bij de douane- en handelsfaciliterende onderdelen ervan. De onderhandelingen over die aspecten verlopen trouwens voorspoedig.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

2.1. Herman De Croo

Herman De Croo informeert wat er gebeurt als er na de verkiezingen in de Amerikaanse Senaat geen meerderheid zou blijken te zijn voor het akkoord. Kan de president dan op eigen kracht een overeenkomst aangaan? En zo ja, wat zijn de beperkingen die daaraan verbonden zijn? Gebruikt de VS de handelsakkoorden met Canada en de landen in de Stille Oceaan als een drukingsmiddel om Europa tot spoed aan te manen?

Er bestaat bij de parlementsleden enige bezorgdheid dat door het akkoord de Europese normen verlaagd worden. Zijn er gebieden waarop de Amerikaanse normen strikter zijn dan de Europese? Wat is de volgende stap in de onderhandelingen? En tot slot: wat is de mogelijke invloed van de Amerikaanse verkiezingen in het najaar? Zullen die fungeren als een soort van deadline waardoor de onderhandelingen sneller verlopen?

2.2. Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe dankt de sprekers voor hun komst naar deze commissie. Het is goed om van gedachten te kunnen wisselen. Bijkomende inzichten zijn altijd welkom, om die reden heeft de commissie in de voorbije maanden al heel wat personen en instanties gehoord.

De gevoeligheden van de deelstaten in België zijn anders, wellicht is dat ook in de VS het geval voor de staten. Alvast de N-VA ziet de voordelen van een goed onderhandeld TTIP-akkoord voor de Vlaamse economie. Vlaanderen leeft inderdaad van de export, maar door zijn centrale ligging zijn ook de logistieke activiteiten belangrijk. De N-VA wil minder handelsbelemmeringen, minder douanetarieven, niet alleen voor de grote bedrijven maar uiteraard ook voor de vele Vlaamse kmo's. Ook voor de consumenten ziet de spreker voordelen in een goed akkoord: lagere prijzen en betere voorwaarden.

Zowel de Europeanen als de Amerikanen hebben natuurlijk wel preoccupaties bij het verdrag. Zo zijn er de beschermingsmaatregelen voor audiovisuele diensten, onder andere voor de Vlaamse film. Voor Vlaanderen speelt ook de culturele exceptie, die ondertussen opgenomen is in het onderhandelingsmandaat van de Europese Commissie. Voedselveiligheid is een ander gevoelig thema. Daarnaast hanteert Europa ook strengere milieunormen. Voor welke verdragsonderdelen vrezen de Verenigde Staten dat die hun standaarden zullen verlagen?

Door een bepaalde interpretatie van de Jones Act kan de Vlaamse baggerindustrie niet opereren in Amerikaanse wateren. Nochtans is dat volgens sommigen niet in tegenspraak met het doel noch de geest van de wet. Het gevolg is wel dat baggeren in de VS veel duurder is en soms met minder expertise uitgevoerd wordt.

Vlaamse bedrijven zouden dat, met de knowhow van Vlaamse ingenieurs, maar met Amerikaans personeel, beter en goedkoper kunnen. Wat is de mening van de sprekers daarover?

Het ISDS-concept werd in de Vlaamse publieke opinie niet positief onthaald en ook in andere Europese landen doken er bezwaren op. Hoe staan de onderhandelaars van de Verenigde Staten tegenover het alternatieve ICS-systeem en de concrete invulling daarvan?

2.3. Ward Kennes

Ward Kennes bevestigt dat de commissie al heel wat sprekers heeft gehoord. Omdat het debat tussen Europa en de VS wordt gevoerd, is het goed dat het Vlaams Parlement nu rechtstreeks met Amerikaanse vertegenwoordigers van gedachten kan wisselen. In Europa bestaat de indruk dat veel van de onderhandelingen onvoldoende transparant gebeuren. De Europese Commissie heeft ondertussen meer inzage gegarandeerd. Gaan er ook in de Verenigde Staten stemmen op die meer transparantie vragen?

De Verenigde Staten sluiten ook handelsakkoorden af met staten ten westen van hen, zoals Japan, China en Australië. Ingeval ze moeten kiezen, zullen dan de Chinese of de Europese standaarden in nieuwe technologieën primeren? Hoe zal het TTIP ervoor zorgen dat Europa en de Verenigde Staten samen nieuwe standaarden zetten die de rest van de wereld dan zal moeten volgen?

Het lid heeft soms de indruk dat men Vlaanderen wat tracht te lokken door de voordelen van het akkoord voor de baggersector in de verf te zetten. Is het TTIP onontbeerlijk om Europese bedrijven toe te laten in Amerikaanse wateren te baggeren? Vinden de sprekers ook dat het mogelijk is dat grote bedrijven met een sterke juridische dienst via een verdrag en zijn systemen, in staat zouden zijn om parlementen te overrulen? Dat is immers de reden waarom Europa zo beducht is voor het ISDS.

Met het TTIP kunnen de grootste Europese economieën nauwer verbonden worden. Wat zal de impact daarvan zijn voor de rest van de wereld? Zal dat ten koste gaan van de ontwikkelingslanden of van de opkomende markten? Of worden zij ook beter van de operatie? In Europa is er heel wat onrust dat de normen verlaagd zullen worden, een bekend argument zijn de chloorkippen. Begrijpen de sprekers de angst van de Europese bevolking voor voedsel dat ze liever niet binnenkrijgen? En bestaat in de Verenigde Staten een vergelijkbare angst dat als gevolg van het TTIP minderwaardige Europese producten in hun winkelrekken zullen terechtkomen?

2.4. Wouter Vanbesien

Wouter Vanbesien vraagt wat het concrete offensieve belang van de Verenigde Staten is in TTIP, liefst zo gedetailleerd mogelijk beschreven, dus specifiek dan het antwoord dat meer handel goed is voor iedereen.

Is er ook een impactanalyse gemaakt van de kosten van het verdrag? Slechts met een kosten-batenanalyse is het mogelijk de voor- en de nadelen af te wegen. Zijn de nadelen berekend op het vlak van het klimaat, de grotere CO₂-uitstoot door meer mobiliteit en op het vlak van de sociale voorwaarden?

Het TTIP zou dan wel dubbele inspecties willen wegwerken, maar niet als expliciete bedoeling hebben de standaarden gelijk te maken. Klopt dat? Of wordt er toch impliciet gehoopt dat het verdrag ertoe zal leiden dat de standaarden meer gelijk komen te liggen tussen Europa en Amerika?

Het lid vraagt voorts of de sprekers de Europese zorgen over het ISDS begrijpen en waarom dat systeem voor de VS zo belangrijk is. Investeerders moeten uiteraard rechtszekerheid hebben, maar daarvoor heeft Europa al een performant rechtssysteem dat ook in arbitrage voorziet. De ferme eis voor een apart rechtscircuit lijkt dan ook een blijf van wantrouwen van dat systeem. Of klopt dat niet?

Aangezien er ook handelsonderhandelingen zijn met andere partijen, is het dan niet beter om in te zetten op één overeenkomst met meer verdragsluitende partijen? Het Klimaatverdrag en het verdrag over de duurzame ontwikkelingsdoelen bewijzen dat internationale multilaterale overeenkomsten succesvol kunnen zijn. Moet dan ook niet voor handel op die manier worden gewerkt?

2.5. Güler Turan

Güler Turan is erover verheugd dat collega's bepaalde bezorgdheden van haar overgenomen hebben doorheen de hoorzittingen. Het is inderdaad goed dat die vragen nu rechtstreeks aan de andere partij kunnen worden gesteld. Hoewel er heel wat wordt gezwaaid met economische voordelen, zegt de Amerikaanse Capaldo-studie net het tegenovergestelde. Afhankelijk van het model waarvan wordt vertrokken, is de economische impact van het TTIP anders. Welke studies en modellen gebruiken de Amerikaanse onderhandelaars om hun achterban te overtuigen dat het TTIP een positief verhaal is? Het ergonomische CGE-model van de Europese Commissie, waarmee die de lidstaten tracht te overtuigen, wordt door het Europese Rekenhof onbetrouwbaar genoemd.

Omdat er in Europa heel wat protest bestaat tegen het gebrek aan transparantie bij de onderhandelingen, heeft de Europese Commissie nu beslist om leeszaal te installeren waar parlementsleden, ook van het Vlaams Parlement, sommige documenten kunnen inkijken. Protesteren ook Amerikaanse parlementsleden tegen het gebrek aan transparantie? Leeft dat ook onder de Amerikaanse bevolking?

Waarom voldoen Europese en Amerikaanse rechtbanken van koophandel niet om discussies te beslechten? Waarom is een ISDS-clausule of een ICS nodig? Een volgend probleem is het mogelijk veroorzaken van een democratisch deficit door het TTIP. Nieuwe regelgeving die mogelijk de vrijhandel belemmert, zou ter advies moeten worden voorgelegd aan een regelgevend samenwerkingsorgaan, een zogenoemd regulatory cooperation body. Het is niet duidelijk wie in dat orgaan zitting zal hebben en of de adviezen vrijblijvend dan wel bindend zullen zijn. Het parlement moet altijd het laatste woord hebben. Als het met zijn regelgeving echter enorme boetes riskeert, zelfs als het de veiligheid van zijn burgers tracht te beschermen met maatregelen die mogelijk de vrijheid van handel beperken, dan wordt zijn autonomie de facto beperkt. Ook hier is de vraag of er in Amerika gelijkaardige bedenkingen worden geopperd.

De federale minister van Volksgezondheid heeft gezegd dat het TTIP een weerslag kan hebben op het Belgische gezondheidszorgsysteem. De Verenigde Staten en de farmaceutische industrie leggen blijkbaar veel druk op de EU om de bepalingen over prijszetting en terugbetalingsprocedures op te nemen in het vrijhandelsakkoord. Wat is de bedoeling? De markterkenning van China, die in 2001 bij de toetreding tot de WHO niet werd toegekend, komt in december 2016 op de agenda van de Europese Commissie. Kan een toekenning van de status van markteconomie aan China de onderhandelingen over TTIP in het gedrang brengen?

3. Antwoorden van de sprekers

Mark C. Storella meent dat de vragen en opmerkingen van de leden getuigen van de grondigheid waarmee dit parlement het TTIP-akkoord aanpakt. Als diplomaat kan hij alleen maar voorzichtig antwoorden op de vragen over de invloed van

de Amerikaanse verkiezingen op de onderhandelingen. Vrijhandelsakkoorden worden meestal door zowel de Democraten als de Republikeinen gesteund, hoewel de steun uit de laatste partij doorgaans wel sterker is. Hoewel hij de toekomst niet kan voorspellen, verwacht hij dus geen noemenswaardige invloed van de verkiezingen. Dat tonen de onderhandelingen over NAFTA aan. Onderhandeld door een Republikeinse president, George Herbert Walker Bush, werd het door de Democraat Bill Clinton door de goedkeuringsprocedure in de Senaat geleid.

Hij is ervan overtuigd dat het TTIP het belangrijkste handelsverdrag is dat de meeste impact zal hebben op de wereldeconomie, de veiligheid en culturele bijdragen tot technologie en ontwikkeling. De solide basis daarvan wordt gevormd door het trans-Atlantisch partnerschap. De onderhandelingen over het TPP zijn zes jaar eerder gestart, wat een groot voordeel geeft ten opzichte van het TTIP.

Diverse leden vroegen zich af hoe ervoor kan worden gezorgd dat de normen hoog blijven en de rest van de wereld tot voorbeeld zullen dienen. President Barack Obama zei hier in Brussel dat hij zijn hele politieke carrière gevochten heeft voor een betere consumentenbescherming en dat hij ook vecht en gevochten heeft voor een betere bescherming van het milieu. Hij garandeerde zijn toehoorders dat hij dat zal blijven doen.

Het standpunt van de Verenigde Staten is dat Europa en de VS al de meest strikte normen hebben. De TTIP-onderhandelingen mogen geen nivellering naar beneden zijn, de hoge standaarden moeten de norm worden. Producten worden zo ontwikkeld dat ze de grootste markt bereiken. Als de VS en de EU samen standaarden bepalen, dan zal iedereen die een product ontwikkelt dat niet op die markt kan worden verkocht, een enorm nadeel hebben.

Wat de impact van het TTIP op opkomende markten en ontwikkelingslanden betreft, zal toegenomen handel in het algemeen economische activiteit voor iedereen verhogen, dus ook de vraag voor de producten van die landen. Om hun industriële productie te steunen moeten de VS en de EU meer van hun afgewerkte producten kopen en niet alleen grondstoffen.

De spreker is ervan overtuigd dat grotere bedrijven zoals Solvay en ExxonMobil veel beter om kunnen met administratieve regeltjes dan kmo's. De grote multinationals hebben nu dus een voordeel. Het TTIP zal de regels eenvoudiger maken en zal dus kmo's ten goede komen.

Michael Koplovsky herinnert eraan dat investeringsdispuutmechanismen in Europa in de jaren vijftig uitgevonden zijn om investeerders te beschermen en ervoor te zorgen dat overheidsbeslissingen niet zouden leiden tot de facto onteigeningen of andere ongunstige evoluties. Sindsdien zijn de leden van de EU gebonden door meer dan duizend overeenkomsten met ISDS. Sommige opmerkingen bij het systeem zijn echter terecht. Enkele jaren geleden hervormden de Verenigde Staten dan ook hun investeringsdispuutmechanismen grondig. Dat vergde heel wat tijd, waarin er geen nieuwe overeenkomsten konden worden afgesloten. In 2010 was het nieuwe model klaar. Daardoor houdt het vernieuwde ISDS van het TTIP niet de gevaren in die de parlementsleden hier vernoemden.

Voor de grote meerderheid van de investeringsdisputen gebruiken bedrijven het binnenlandse justitiesysteem, slechts uiterst zelden wordt er een beroep gedaan op een investeringsdispuutmechanisme. Heel wat daarvan worden nog voor de uiteindelijke beslissing onderling beslecht. De Verenigde Staten hebben trouwens nog geen enkel investeringsdispuut verloren tegen een bedrijf. In geen geval kan een uitspraak een wet aanpassen, er kan alleen om herstel worden gevraagd als een negatieve impact aangetoond wordt.

Omdat dit een politieke kwestie geworden is die blijkbaar de Europese publieke opinie beroert, heeft de Europese Commissie beslist om ook de Europese investeringsdispuutmechanismen onder de loop te nemen en een nieuw systeem, het ICS, voor te stellen. De VS zijn dat aan het onderzoeken en hebben er nog niet formeel op gereageerd. Informeel kan de spreker wel al zeggen dat de Verenigde Staten geen voorstander zijn van het creëren van een nieuw internationaal instituut. Wie zal daarvoor betalen? Waar zullen de rechters en de juridische experts gerekruteerd worden? Daarbij komt nog dat er een beroepsmogelijkheid ingesteld wordt. Philip Morris, de tabaksgigant, verloor onlangs een dispuut volgens het oudere ISDS tegen de Australische gezondheidsregeling voor een neutrale verpakking. Volgens het ICS-systeem zou het bedrijf nu de mogelijkheid krijgen om in beroep te gaan tegen die uitspraak. Is dat wenselijk? Dat neemt niet weg dat investeerders rechtszekerheid nodig hebben om te durven investeren in andere landen. Een open discussie is belangrijk, ook al zullen de verdragsluitende partijen het allicht nooit over alles eens geraken. Het uitwisselen van meningen is dan ook een belangrijke verdienste van deze hoorzitting.

Mark C. Storella onderhandelde gedurende zijn bijna tweeëndertigjarige diplomatieke carrière onder meer met de Sovjetunie, met de Rode Khmer, met Noord-Korea, met de NAVO-bondgenoten en met de Fransen, maar nooit zag hij meer transparante onderhandelingen dan die over het TTIP. In een leeszaal kunnen parlementsleden van alle verdragsluitende partijen de beschikbare documenten raadplegen. Dat is zonder weerga bij dergelijke onderhandelingen, maar het is wel een goede zaak. De Europeanen zijn doorgaans beter geïnformeerd over het TTIP, de meeste Amerikanen beperken zich tot het zich ongeïnformeerd zorgen maken, in de eerste plaats over banen. Ze refereren dan aan het NAFTA-akkoord dat banen aan de Amerikanen zou gekost hebben in het voordeel van de Mexicanen. Analyses bewijzen echter dat de overeenkomst de VS zowat dertien miljoen banen opbracht, de immigratie vanuit Mexico aanzienlijk verminderde en het bruto binnenlands product per capita van Mexico aanmerkelijk verhoogde. De Amerikaanse politieke leiders zijn nog maar net begonnen met het beter informeren van de bevolking. In de verkiezingsdebatten zal dat allicht ook aan bod komen.

De verdragsluitende partijen hebben elk een eigen benadering van de gezondheidszorg. De Amerikaanse gezondheidszorg is een samenstelling van door de regering geleide en private gezondheidszorg, met soms grote bedrijven. Zo is er het innovatieve gezondheidszorgbedrijf Johnson & Johnson dat ook opereert op de Europese markt. De Amerikaanse president heeft benadrukt dat een brede privatisering van de gezondheidszorg of andere wezenlijke veranderingen niet het doel van het TTIP zijn. De spreker hoopt wel op een bloeiende groei van de gezondheidszorgtechnologieën, waar onder meer de wereldvermaarde Vlaamse biotechnologiebedrijven van profiteren. In het algemeen verwacht hij dat de gezondheidszorg er door dit akkoord op vooruit zal gaan.

Volgens *Michael Koplovsky* vallen de audiovisuele sector en de culturele uitzonderingen niet onder het onderhandelingsmandaat van de EU, omdat dit politiek bijzonder gevoelig ligt. Allicht is dat het gevolg van de Franse druk. Daarover wordt dus niet onderhandeld bij het TTIP.

De Belgische baggerbedrijven horen inderdaad tot de beste ter wereld en ze zouden toegang moeten krijgen tot de Amerikaanse markt. Baggeren en ook andere maritieme activiteiten, zoals ook ijsbreken – waar de Finnen sterk in zijn – vallen onder de Jones Act. Die wet gaat over maritieme activiteiten en scheepvaart en vooral over cabotage, binnenlandse kustvaart en -handel. Die kwestie ligt dan weer in de VS politiek bijzonder gevoelig. De onderhandelaars kunnen geen politiek gevoelige onderdelen behandelen zonder politieke steun te verliezen. Kortom, aan beide zijden zijn er politieke gevoeligheden, die uit de onderhandelingen gelicht

zijn als mogelijk onaantastbaar. De Europese Commissie dringt, zoals commissaris Malmström al zei, wel hard aan op het baggeren.

Mark C. Storella zegt dat meer economische activiteit, wat het doel is van het TTIP, uiteraard een impact heeft op de planeet. Zoals de recente beslissing van Audi om een elektrische auto in België te bouwen aantoon, zijn zowel Europa als de Verenigde Staten gebeten op schonere technologieën. De kosten voor het milieu zijn moeilijk te voorspellen, maar de milieunormen zullen wel strenger worden. De smog die steden zoals Parijs in zijn greep heeft, is onbekend in de Verenigde Staten. Dat land is schoner dan het ooit tevoren is geweest. De lucht in New York, met zijn meer dan tien miljoen inwoners, is schoner dan in de meeste Europese grote steden. Als de VS en de EU kunnen samenwerken aan milieunormen, zullen ze die zeker kunnen verbeteren.

De VS en Europa hebben de beste arbeidsomstandigheden ter wereld. De economieën in Oost-Azië zijn hun echte concurrenten, maar de arbeidsomstandigheden zijn daar soms slecht. Wereldwijde standaarden zijn volgens de spreker duidelijk de beste oplossing.

Idealiter zouden de onderhandelingen met meer partijen moeten worden gevoerd, maar dat zou de zaak wel aanzienlijk vertragen. Dat tonen onderhandelingen in de Verenigde Naties afdoende aan. Dat de veiligheidsvoorschriften voor het nazicht van vliegtuigen in alle luchthavens ter wereld dezelfde zijn, kon alleen maar worden bereikt omdat ze vastgelegd zijn toen de ICAO nog een jonge organisatie was. Het TTIP bevat zoveel verschillende aspecten, een akkoord tussen alle landen ter wereld zou allicht onmogelijk zijn.

Michael Koplovsky wil tot slot nog een algemene commentaar geven over normering. Europa en de VS hebben dezelfde oogmerken: de gezondheid van de bevolking beschermen, de consumenten beschermen, de planeet schoon en veilig houden. Het heeft weinig zin te bepalen wie de hoogste standaarden heeft, ze zijn aan beide kanten hoog, de methode om ze te bereiken verschilt echter. Het resultaat is wel dat de bedrijven en consumenten niet de beste keuze voor de beste prijzen, het meeste voordeel, de meest efficiënte levenswijze krijgen. Dat geldt trouwens ook voor ontwikkelingslanden: dat de normen anders zijn, betekent dat ze een ander product of productiewijze moeten hebben om uit te voeren naar de Amerikaanse en de Europese markt. Het TTIP probeert dat wat meer te verzoenen omdat beide regio's dezelfde doelen delen: hoge arbeidsstandaarden, hoge milieunormen, hoge product- en voedselveiligheidsnormen. Het komt erop aan om eventuele conflicten op de weg ernaartoe zoveel mogelijk te beslechten. Hoewel de spreker geen jurist is, denkt hij niet dat die toenadering tot juridische problemen zal leiden. Het is niet zo dat een of ander orgaan de macht van bewindvoerders of volksvertegenwoordigers zal beperken. Het akkoord zal ertoe leiden dat de meest strikte normen overal gelden. Andere landen zullen die standaarden overnemen omdat ze de Amerikaanse en Europese markten willen bedienen of omdat ze wereldwijd zullen gelden.

Rik DAEMS,
voorzitter

Güler TURAN
Karl VANLOUWE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ACTA	Anti-Counterfeiting Trade Agreement
bbp	bruto binnenlands product
Benelux	België, Nederland, Luxemburg
CEPR	Centre for Economic Policy Research
CGE	Computable General Equilibrium
CO ₂	koolstofdioxide
EC	Europese Commissie
EU	Europese Unie
Euratom	Europese Gemeenschap voor Atoomenergie
ggo	genetisch gemodificeerd organisme
ICAO	International Civil Aviation Organization
ICS	Investment Court System
INTA	Committee on International Trade
IP	international protection
ISDS	Investor-State Dispute Settlement
IT	informatietechnologie
kmo	kleine of middelgrote onderneming
NAFTA	North American Free Trade Agreement
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemical Substances
SPD	Sozialdemokratische Partei Deutschlands
TPP	Trans-Pacific Partnership
TSCA	Toxic Substances Control Act
TTIP	Transatlantic Trade and Investment Partnership
UGent	Universiteit Gent
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VS	Verenigde Staten
WHO	Wereldhandelsorganisatie
WTO	World Trade Organization